

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
PETEK
16. JUNIJ
1995

Letnik 50
Štev. 24 (2811)

Cena 10 šil.
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Poštni urad
9020 Celovec
P. b. b.

Vabilo na

ŠOLSKO AKADEMIJO

Zvezne gimnazije in Zvezne realne gimnazije za Slovence v Celovcu

v nedeljo, 18. junija 1995, ob 14.30

v veliki dvorani doma sindikatov v Celovcu.

Prireditve je znamenju 50-letnice osvoboditve in 40-letnice podpisa državne pogodbe.

Poleg pevskih zborov, instrumentalnih in recitatorskih skupin ter instrumentalno-vokalne skupine profesorjev sodelujejo kot gostje kulturni ustvarjalci Slovenskega prosvetnega društva »Bilka« iz Bilčova.

PROSLAVA NA LJUBELJU V soboto se je ob carinarnici zbrala velika množica Korošcev obeh narodnosti in številni prominentni gostje. Skupaj smo praznovali obletnico osvoboditve ljubeljskih internirancev. Str. 6/7

Policija ogroženih ni obvestila

V tretje so Avstrijo in po novem tudi Nemčijo pretresle pisemske bombe še neznanih rasističnih teroristov. Doslej so tri osebe težko ranjene, ena v Avstriji (Linz) in dve v Nemčiji (München, Lübeck), policija pa svari pred nevarnostjo novih oz. še neodkritih bombnih pošiljk in poziva prebivalce, da so pri prevzemu in odpiranju pošte karseda previdni in da o sumljivih pismih takoj obvestijo policijo.

Tretja bombna serija se je pričela v petek, 9. junija, v Linzu in Münchnu. V Linzu je bomba eksplodirala v roki 27-letne Eve

Kulmer, ki vodi partnerski inštitut »Intercontact«, druga pa je zahtevala žrtev na uradništvo zasebne televizijske postaje PRO 7 v Münchnu. Namenjena je bila znani urednici Arabelli Kiesbauer, prizadelo pa je njeno tajnico Sabine Damann. Edini in glavni greh Kiesbauerjeve je njena temna polt.

Tretja bomba je eksplodirala v ljubeljski mestni hiši in težko ranila poslovojdjo socialdemokratske frakcije Thomasa Rotherja, namenjena pa je bila podžupanu Dietrichu Szameitu, ki je svoj čas ostro protestiral proti nizkim kaz-

nim za požigalce lübeške sinagoge.

Storilci tudi tokrat prihajajo iz vrst tako imenovane »Salzburger Eidgenossenschaft – Bajuvarische Befreiungsarmee«, ubijalska pisma pa so bila oddana v Avstriji. V priznanih pismih navedenih oseb, tudi Arabelle Kiesbauer, vodje dokumentacijskega arhiva Wolfganga Neugebauerja, Simona Wiesenthala in tv-moderatorke Danielle Spera državna policija, ki jo vodi Korošec Mastallier sploh ni obvestila, kar je pravi škandal. Prav tako o pismu ni informirala ministra Einema.

F. W.

V pripravi novela zakona

Manjšinska zakonodaja

Pretekli teden sta šefa poslanskih klubov SPÖ in ÖVP, dr. Kostelka in dr. Khol, povabila predsednike in podpredsednike svetov avstrijskih narodnih skupnosti na posvet o načrtovani novi zakona o narodnih skupnostih. Vladni stranki predvidevata sledečo reformo:

1. Z zakonom se predvideva konferenca predsednikov in podpredsednikov svetov pri uradu zveznega kanclerja. Ta konferenca izvoli predsednika za obdobje pol leta in se sestane najmanj dvakrat letno. Konferenca predsednikov in podpredsednikov usklajuje in ko-

ordinira stališča, želje in zahteve vseh avstrijskih manjšin.

2. Če nek svet sprejme sklep z dvotretjinsko večino, mora instanca, na katero je bil naslovljen, ta sklep, v primeru, da ga ne realizira, pisno ali osebno obrazložiti svetov, zakaj ga ni obravnavala oz. ga je zavrnila.

3. Svetovi naj bi svetovali tudi deželnim vladam, še posebej, če jih pozovejo za stališče v določenem vprašanju.

Predsedniki in podpredsedniki svetov so načelno podprli načrt novele. Podpredsednik slovenskega sveta in podpredsednik NSKS mag. Pipp je kot edini najavil načelne pomisleke in napovedal, da bo NSKS sprožil postopek pri upravnem sodišču v zvezi z

porazdelitvijo mest v sosvetu. Predsednik slovenskega sveta dr. Marjan Sturm je predlagal, da se v novelo zakona o narodnostnih skupnostih vnese še element »medkulturnega sožitja«, kot ga je formuliral Svet Evrope v svoji Okvirni konvenciji o zaščiti nacionalnih manjšin, ki jo je med drugim podpisala že tudi Avstrija.

Vladni stranki bosta v prihodnjih tednih razposlali zakonski osnutek v obravnavo vsem svetom. V začetku julija naj bi se ponovno sestali predsedniki in podpredsedniki svetov in zavzeli dokončno stališče do načrtovane reforme. Avstrijski parlament bo potem sklepal o zakonski noveli na svoji zadnji seji sredi julija tega leta.

ŽELEZNICA SKOZI ROŽ

Informacijski večer na Bistrici

Načrtovana gradnja visokozmogljivostne železnice skozi Rož vse bolj zaposluje prebivalstvo in zbuja odpor. V torek, 13. junija, je bil na Bistrici v Rožu informacijski večer, katerega so se med drugim udeležili župani ogroženih občin, zastopniki ljudske iniciative »Rešite Rož« na čelu z govornikom Petrom Waldhauserjem in koroški referent za gradnje Karl-Heinz Grasser skupaj s pristojnim uradnikom za načrtovanje dipl. inž. Langom. Večer je služil predvsem informiranju in izražanju stališč. Pristojni politični referent Grasser je skušal razburjene duhove (železnica Roža ne sme uničiti) pomiriti in dejal, da znana varianta skozi Rož sploh ne velja, pač pa da so še vedno v diskusiji tri možne trase za železnico, a brez izrecne prednosti: ena skozi Rož (kje naj bi potekala, ni povedal), ena ob Vrbskem jezeru (pod zemljo) in ena ob Osojskem jezeru. Govornik ljudske iniciative je poudaril, da Rož ne sme postati žrtev strankarskih razprtij in je v razgovoru za Slovenski vestnik poudaril, da se vse več občin in ljudi obrača na ljudsko iniciativno pomoč in informacije. Grasser pa je javno obljubil, da bo odslej iniciativa vključena v načrtovanje trase.

F. W.

K & K v Šentjanžu je od sobote uradno odprt. V njem je že postavljena etnografska razstava ter retrospektiva likovnih del Zorke – L. Weiss. Ob odprtju so navdušili šentjanški tamburaši.

Str. 5.

LET / JAHRE

90
125

90/125-LET
Slovensko
prosvetno
društvo
BOROVlje

25. 6.
1995
15.00

SODELUJEJO:

- »ansambel Drava«
- MoPZ Borovlje
- Sekstet Borovlje
- Otroška skupina SPD »Borovlje«
- Stadtchor Ferlach
- Kvintet Pueri
- Continum iz Tržiča

Mestna hiša
Borovlje

V diskusiji na celovški univerzi med dr. Sturmom in dr. Apovnikom se je izkazalo predvsem eno: med političnimi konceptoma Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta so tako bistvene razlike, da ju bo le težko spraviti na vsaj najmanjši skupni imenovalac. ZSO se zavzema za čim širše sodelovanje in povezovanje z večinskimi narodom, za samoumevno prisotnost slovenskega jezika in kulture, naših organizacij in posameznikov v vseh družbenih strukturah, pa tudi za prepletanje kultur in jezikov, za sproščenost v odnosih med posamezniki in institucijami. Ker pa narodnost ne pomeni strankarske pripadnosti, odklanja oblastni boj, ki gre seveda vedno na račun

KOMENTAR

Piše Sonja Wakounig

ni, kako dobra Slovenka/dober Slovenec sem? Seveda se za to

za življenjsko realnost, predvsem pa nemoralna. Tudi ni dvoma, da bi seznam svojih volilcev želeli uporabiti za članstvo v tej zbornici. (Dr. Apovnik: Imenik ni na vpogled, ker je to društveni seznam.) Zbornični imeniki pa seveda morajo biti na vpogled. Naprej naj razmišlja vsak sam.

2) Etnična zbornica bi povzročila popoln razkol med narodno skupnostjo. Pritiski na posameznike, ki so postali očitni že pri teh privatnodruštvenih volitvah NSKS, celo grožnje (npr. uslužbenec slovenskih ustanov) so že zdaj marsikje povzročile obsodbe in polarizacijo med ljudmi, češ: mi smo pa mislel, da je ta Sovejc, pa č'i. Dr. Apovnik je na diskusiji sicer izja-

Etnična zbornica za Slovence ali veselje do izštevanja

šibkejšega. Dr. Apovnik sicer nekaterih teh pozitivnih aspektov ni zanikal, toda po njegovem mnenju bomo Slovenci lahko uveljavljali svojo enakopravnost le, če bomo vsi pod streho ene etnične zbornice, zabeleženi in na ta način – kot registrirana skupina – priznani kot Slovenci. Nekako tako: iz majhne trdnjave se skozi linije udeleževati boja za oblast.

Kot je opozoril dr. Saxer, so si priznavalni princip za Slovence izmislili v monarhiji; nikomur drugemu se ni bilo treba izjasnjevati o svoji nacionalni pripadnosti. Neizpodbitno je, da nam je to vselej bolj ali manj škodilo; manj v mirnih in bolj v kriznih časih. Zakaj naj bi bili prisiljeni dokazovati, da kot skupina – ali skupnost – obstajamo? Kot taki smo priznani že najmanj (ali če hočete: najbolj) v Avstrijski državni pogodbi, ne pozabimo pa tudi, da je kot narodna skupnost priznanih v Avstriji še pet manjšin. Torej: naša prisotnost je aksiom, ki ga ni treba dokazovati. In zakaj naj bi se moral posameznik vpisovati in se na vse kriplje »priznavati«? Za koga? Da bi pokazali tistim, ki niso vpisa-

igrice skriva drugačna računica: »mi« smo edini »ta pravi«, »oni« pa s(m)o etnično sumljive peršone, kajti narodnost je po logiki NSKS politično prepričanje in kdor nima prave politične ali kake druge vere, o jejhata, kopito ima v čevlju in roge pod frizuro.

Etnična zbornica ima vsaj dve bistveni hibi:

1) Upošteva le jedro narodne skupnosti ali nas »trdne, zavedne Slovence«. Vsi tisti, katerih narodna zavest ni tako poudarjena, ki se iz tisočerihih razlogov nočejo nikamor vpisovati ali se deklarirati, pa tisti, ki simpatizirajo z manjšinami in prijavljajo otroke k dvojezičnemu pouku ali kako drugače sodelujejo v našem kulturnem ali političnem življenju, predvsem pa vsi prav tako »trdni in zavedni Slovenci«, katerim ozka politika NSKS ne ugaja, so »out«. Edinole še predstavništvo etnične zbornice naj bi imelo pravico pogajanj, predlogov in modelov za sožitje. Še več: edinole predstavniki etnične zbornice bi imeli »pravico« odločanja, kdo je pravi Slovenec in kdo ne!

In kot taka je etnična zbornica nevzdržna in neprimerna

vil, da »nikogar zato ne izključujemo«, vendar praksa govori drugače: vsi, ki so za integracijo, so asimilanti, je bilo zapisano v Tedniku več kot enkrat.

In demokracija, ki »jim je nadvse draga« (Frložev Luka), je ob vseh množičnih oblikah izključevanja samo prazna beseda. Z enostavnimi besedami povedano: ko bo obveljalo samo moje mnenje, je to demokracija, če pa moram upoštevati še kako drugo, je pa diktatura. Ob vsem tem je zanimivo, da sta dr. Grilc in dr. Apovnik po prvem delu volitev izpovedala nepremakljiva stališča v politiki NSKS. (Cilja: ena organizacija in etnična zbornica.) Je novi odbor že določen in so odborniki (»narodni poslanci«) to že sklenili? Ali pa ne bodo imeli, tako kot doslej, kaj bistvenega prispevati k dialogu z večinskim narodom ter znotraj narodne skupnosti?

Pa vendar: nevarnost za narodno skupnost ni toliko v tej nesrečni zbornični ideji, ki je zrasla na Pernthalerjevem, NSKS-ovem in Haiderjevem zelniku, pač pa pripravljenost na fundamentalno delitev narodne skupnosti, brez ozira na izgube.

CELOVŠKA UNIVERZA

Diskusija o konceptih

Združenje visokošolcev na celovški univerzi je organiziralo diskusijo o razlikah v političnih konceptih Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev. Diskutirala sta predsednik ZSO dr. Marjan Sturm in podpredsednik NSKS dr. Pavel Apovnik (dr. Grilc je bil zbolel), skozi večer pa je vodil dr. Robert Saxer.

Dr. Sturm je v uvodu nakazal nekaj zgodovinskih smernic v manjšinski politiki in navezal na sedanost. Opozoril je, da spremembe v bivši Jugoslaviji niso šle brez posledic mimo nas. Skozi stoletja je bila Koroška vedno multikulturna, nacionalno vprašanje pa se je izkristaliziralo v zadnjih 200 le-

ga boja, ki meri v homogenizacijo naroda in ločuje v »čiste, čistokrvne« in one, ki to niso. Zavedati se moramo, da so narodi že skozi stoletja vplivali drug na drugega in da je zato nespametno, celo nevarno postavljati taka merila.

Dr. Apovnik je poudaril konservativno usmerjenost NSKS, poudaril pomembnost kulturnega delovanja, ki sloni na jeziku in preko katerega gradimo svojo identiteto, saj jezik pomeni več kot le komunikacijo. Kar zadeva multikulturnost, pa je dr. Apovnik menil, da zanjo manjka partner, sogovornik, in da gredo te akcije v prazno, mimo nemško govorečih. Ker smo šibkejši, da gredo te aktivnosti v breme manjšine.

Diskusijo med dr. Sturmom in dr. Apovnikom je vodil prof. Saxer

tih. Manjšina se je prav tako udeleževala nacionalnih konfliktov vzdolž etničnih ločnic kot večina, vendar je jasno, da je kot šibkejši element skoraj vedno podlegla.

V sodobnem razvoju, ki ga moramo gledati iz evropske perspektive, ima možnost le večkulturni koncept, ki pomeni dinamiko in možnost napredka. V nasprotju z njim je koncept etnične »čistosti«, ki uporablja etnične meje za kategoriziranje ljudi in jih še pogloblja. Multikulturni koncept nalaga odgovornost za sožitje tako večini kot manjšini, s ciljem emancipacije in večjezičnosti regij. Dr. Sturm je tudi poudaril, da ZSO odklanja koncept, po katerem je manjšina političen kolektiv, ki se udeležuje oblastne-

Cilj politike Narodnega sveta ostaja slej ko prej etnična zbornica (dr. Apovnik: »... čeprav mi bolj ugaja izraz javno-pravno zastopstvo.« Ta bi menda bila že zdavnaj uresničena, »če bi se Slovenci ne kregali med seboj«. Integracijo posameznika dr. Apovnik odklanja, sprejemljiva bi bila le za organizirano skupnost. Propagirana nova odprtost pa da je izražena z novim členom v društvenem statutu.

V diskusiji so udeleženci mdr. vprašali, kako to, da NSKS podpira zbornico, za katero se ogrevajo predvsem svobodnjaki, zakaj ni žensk med kandidati za predsedniško mesto, o izključevanju (priznavalec – izdajalec), determiniranju identitete, nalogah zbornice ipd. S. W.

O izvoru koroških in vzhodnotirolskih krajevnih imen je v sredo, 7. junija, na povabilo Delovne skupnosti '95 v Napoleonstadlu predaval univ. profesor dr. Dieter Pohl. Predavatelj je z ugotovitvijo, da so krajevna imena izredno dragocena in pomembna zgodovinska dediščina Koroške, postavil stvari na pravo mesto in se tako zavestno izognil vkršnemu ideološkemu vrednotenju imen. Slovenska krajevna imena so prav tako kot nemška vredna, da jih izročimo poznejšim rodovom, kajti zemljevid koroških krajevnih imen je sad zgodovinskega razvoja in ni nujno enak s sedanjo jezikovno podo-

bo dežele. Ta zemljevid je zelo pomemben pri razlaganju nase-litvene zgodovine dežele, kajti poleg slovenskih in nemških krajevnih imen zasledimo tu še delček romanskih in keltskih. Prav pri keltskih pa je treba povedati, da se pozorni poslušalec dostikrat ne more znebiti občutka, da je namig na keltščino pač dobrodošel za strokovnjake, ki izvora določenih besed ne znajo ali pa nočejo do-gnati. Slednje često opažamo prav v zvezi z besedami, ki bi jih s slovenskim pomenom lah-

DELOVNA SKUPNOST/ARGE '95

Krajevna imena so jezikovni spomeniki

Univ. prof. Heinz-Dieter Pohl

ko razložili, a na Koroškem za to čas očitno še ni zrel.

Ena od teh keltskih sledi naj bi bila »kar« (gora, skala, skrita

menda v besedah Karantanija, Karavanke, Krn), pa tudi reka Mela (Möll) naj bi svoje ime dobila od Keltov. Pri tem je zanimivo, da keltščina, ki so jo menda govorili na Koroškem, nikjer ni zapisana ali dokumentirana.

Predavatelju je treba šteti v dobro, da se ni spuščal v špekulacije, ampak je za nekatera imena priznal, da jih ne zna razložiti. Potrdil je, da so slovenska imena zelo stara, čeprav so bila pozno zapisana. Omemba v urbarjih in listinah nima

nič opraviti s starostjo ali originalnostjo, kajti preden so ime zapisali, je moralo že obstajati.

Pohl se je osredotočil samo na krajevna imena, ki imajo na dvojezičnem območju tudi obe jezikovni obliki. Obžaloval pa je, da v Avstriji ni enotne službe, ki bi skrbela za dokumentiranje teh imen. Trenutno se kar tri ravni, in sicer občine, dežele in neki zvezni urad, ukvarjajo s to panogo.

Razlagal je samo krajevna imena, pri katerih sta slovenski in nemški delež zelo podobna. Pri ledinskih in drugih imenih pa je delež slovenskih nepri-merno višji od nemških.

Franc Wakounig

Esesovsko - policijsko taborišče na koroški strani II

Vodstvo taborišča je stanovalo v posebni, najvišje ležeči baraki nad koncentracijskim taboriščem, ki je bila sicer predvidena za internirance. Tja so esesovci vodili tudi ženske, kar so interniranci lahko videli, saj so morale iti po stezi ob žični ograji taborišča.

V prvih mesecih l. 1944 so stražarji v šestih stražarskih stolpih stanovali v eni od barak znotraj taborišča. V njej je bilo navadno 12 stražarjev. Spomladi l. 1944, ko so začeli prihajati novi transporti internirancev, pa so se preselili v esesovsko-policijsko taborišče, pred glavnim vhodom pa so postavili stražarsko barako (Wachstube). Tu so pogosto pregledovali kaznjence na poti na delo ali z dela.

Vseh stražarjev je bilo po- prečno od 65 do 70, v vodstveni baraki pa poleg navadnih esesovcev še 10 do 15 oficirjev in podoficirjev. Hrano so esesovci dobivali iz svoje kuhinje v koncentracijskem taborišču, policisti-orožniki pa iz kuhinje civilnega taborišča. Organizacijsko in disciplinsko so bili oboji podrejeni vodstvu esesovskega taborišča na južni strani. Komandant Winkler je večkrat prišel v kontrolo in na koroško stran pošiljal tudi po kazni esesovce, ki so se na južni strani pregrešili, za glavne voditelje pa je izbral najbolj okrutne in zagrizene.

Za vodjo esesovsko-policijskega taborišča je bil postavljen SS-oberaufseher Paul Gruschwitz, kateremu so Francozi dali vzdevek »La Mère Michele« (mati Mihela). Bil je redkobeseden, nedostopen in med moštvom nepriljubljen. Bil je specialist za ščuvanje psov na internirance. Večkrat je kaznjence pretepал kot živino, jih brcal in ukazal, da morajo dolgo stati na dežju in snegu, ne glede na zelo nizke temperature. Posebno se je znašal nad ruskimi interniranci in tudi sam

enega ustrelil.

Angleško vojno sodišče ga je l. 1947 v Celovcu obsodilo na 12 let ječe. Kazen mu je bila zmanjšana, ker se je v zaporu »dobro zadržal«, in je bil za božič l. 1951 izpuščen.

Njegov namestnik je bil SS-oberaufseher in kommandoführer Walter Briecke. Bil je fanatičen nacist, zelo ohol in strašen sadist. Uboje je organiziral tako, da je kapojem ukazoval, naj kaznjence prisilijo, da prestopi stražarsko črto, da bi ga potem esesovski stražarji

Slovenski interniranci iz Škofje Loke na Ljubelju

»na begu« lahko ustrelili. Sam je s pištolo ustrelil enega kaznjence. Francozi so ga imenovali »St. Galmier«, po dolgovrati francoski steklenici. Kapoju je odredil mesto, kjer naj bi kaznjence »prestopil« črto, pri tem pa je tudi pazil, da se to zgodi v bližini mladih esesovcev, da bi jih tako prisilil na streljanje. Angleško vojno sodišče ga je v Celovcu obsodilo na smrt na vislicah. Obesili so ga 10. marca 1948.

Oberscharführer je bil tudi Josef Zorn, rojen na Hrvaškem. Bil je kommandoführer pri skupini internirancev, ki je delala na dovozni cesti. Ker je bil zelo visoke postave, so ga kaznjenci imenovali »Double mètre« (dvometraš). Francoski interniranci so ga ogradili kot vojnega zločinca, vendar ga roka pravice ni dosegla.

Človek v živalski podobi je bil SS-unterscharführer Karl Sachse, kot rapportführer odgovoren za disciplino v taborišču. Kaznjenci so ga imenovali »Toutoune« (kužek). Ko so zvečer prišli z dela, jim je večkrat ukazal, da se uležejo na trebuh v blato in da delajo žabje skoke. Sam jih je pretepал z gumijevko, s 25 in tudi več udarci. Če je opazil, da v blatu ležeči kaznjenci niso lepo poravnani in če kdo ne leži povsem na tleh, mu je škornji skočil na hrbet, ga začel brcati in tepsti z

gumijevko.

Pozimi jim je večkrat ukazal, da so se morali valjati v snegu in popolnoma mokri stati na apelplacu, dokler niso bili povsem premraženi. Sam je odločal, kdo je bolan in kdo bo poslan v ambulanto na južno stran. Kaznjenci so si dobro zapomnili njegov stavek: »Bolniki dvakrat premislijo, preden se javijo, da so bolni, ker sem jih pretepал.« Zaradi njegove krutosti sta spomladi l. 1944 umrla dva kaznjence. Enega, ki je imel visoko vročino, je polil z vedrom vode. Kaznjence je nekaj dni za tem zaradi dvojne pljučnice umrl. Drugi pa je umrl še istega dne, ko je bil poslan v ambulanto. Seznam njegovih zločinskih dejanj je obširen. Sachse je bil ujet 11. maja 1945. Angleško vojno sodišče ga je v Celovcu obsodilo na 20 let zapor, 5. maja 1955 pa je bil izpuščen.

Še en sadist, ki je s palico in gumijevko pretepал kaznjence, je bil SS-unterscharführer in kommandoführer Otto Bindrich. Kaznjenci so ga imenovali »Luxemburžan«. Angleško vojno sodišče ga je kot vojnega zločinca obsodilo na 5 let. Ker se je v zaporu »dobro obnašal«, je bil l. 1951 izpuščen.

Esesovec, ki je zelo pogosto pretepал kaznjence, jih brcal in suval s puškinim kopitom, je bil SS-unterscharführer in kommandoführer Avstrijec Hugo Köbernik, imenovan »Fau-

eins«. Tri leta je bil v nemški vojski in kot invalid poslan na Ljubelj. Vedno je nosil palico in z njo kaj udarjal. Rad je zahajal h kmetu Pamžu.

V letu 1944, ko se je na koroški strani mudil komandant Winkler, je bil v prisotnosti še enega esesovca govor tudi o varnosti kmetov v bližini taborišča, češ da bi bili v primeru partizanskega napada prvi prizadeti. Ko so govorili o partizanskem delovanju na južni strani (Sv. Ana), je esesovec pripomnil, da bi bilo treba vse kmete preseliti, s čimer pa se Köbernik ni strinjal in dejal, da je prav preseljevanje in streljanje talcev prisililo prebivalstvo, da se je zateklo k partizanom. Angleško vojno sodišče ga je obsodilo na 9 let ječe, za božič l. 1951 pa je bil pomiloščen in izpuščen.

SS-unterscharführer Robert Flaig je bil poznan sadist, ki je kaznjence z zadovoljstvom pretepал, kljub temu pa ga je angleško vojno sodišče v Celovcu oprostilo.

Mlad, visok in lep fant, ki je

hodil z učiteljsnico Elly, hčerko cestarja Augusta Maurerja, je bil esesovski podoficir Keller.

SS-unterscharführer Jakob Dandl se je zelo rad slikal. Leta 1944 se je ovekovečil s sliko, na kateri je še pet mladih jugoslovanskih esesovcev.

Po starosti drugi najstarejši esesovec na koroški strani je bil SS-unterscharführer Franz Kesner. Kaznjenci in civilisti so ga imenovali »Oncle Franz« (stric Franc). Kaznjence je sicer tepel, ni pa bil tak sadist kot drugi. Civilisti so ga celo smatrali za enega »najboljših« esesovcev. Angleško vojno sodišče ga je leta 1947 oprostilo.

Esesovci so bili po narodnosti Nemci, Avstrijci, Slovaki in kar precej folksdojčerjev iz Hrvaške, slovenske Štajerske in tudi iz Romunije. Za internirance iz Jugoslavije, katerih je bilo na koroški strani poleti l. 1944 že blizu 40, so bili najbolj nevarni mladi esesovci iz Djakova, Osijeka, Vinkovcev in drugih hrvaških mest. Sicer so bili napol pismeni in govorili so nemški dialekt, a razumeli so jezik kaznjencev. Dobro oblečeni in hranjeni so se šopirili in mogočno hodili po delovišču. Ker svojih fizičnih moči niso mogli nikjer sprostiti, so si privoščili kaznjence. Od ujetih partizanov ali njihovih simpatizerjev so hoteli izvedeti, odkod so in koliko Nemcev so pobili. In kako naj kaznjence odgovori na zadnje vprašanje? V vsakem primeru je dobil udarec.

Se nadaljuje

Želite podrobneje spoznati koncentracijsko taborišče na Ljubelju, severno in južno stran?

Po mestih trpljenja nas bo 1. julija vodil avtor dokumentacije dipl. inž. Janko Tišler.

Ob spomeniku na južni strani se dobimo ob 9. uri. **Zvečer istega dne ob 20.30 bo pri Cingelcu na Trati razgovor s pričami časa.**

Vabijo vas Slovenski vestnik, SPZ, ZKP, Mauthausen Aktiv Kärnten/Koroška, univerza in okoliška slovenska prosvetna društva.

Odlikovanje

Ob proslavljanju 50-letnice osvoboditve koncentracijskega taborišča na Ljubelju je na predvečer, 9. junija, francoski veleposlanik v Sloveniji g. Bernard Poncet v Ljubljani izročil najvišje odlikovanje Republike Francije »Chevalier de la Légion d'Honneur« dipl. inž. Janku Tišlerju. Francoski predsednik ga je odlikoval za pogum in nesebično pomoč v času trpljenja francoskih taboriščnikov na Ljubelju. Odlikovancu iskreno čestitamo!

Uredništvo

ZAMEJSKO SREČANJE

Dijaki iz Trsta na Koroškem

V četrtek in petek, 8. in 9. junija 1995, je Mladinski dom SŠD v Celovcu obiskala skupina višješolcev iz slovenskega dijaškega doma »Srečko Kosovel« v Trstu.

V telovadnici Mladinskega doma so gojenci tržaškega doma odigrali s celovškimi sovrstniki izredno razburljivo in napeto košarkarsko tekmo za prehodni pokal prijateljstva med Celovcem in Trstom. Za

eno samo točko (52:51) so zmagali domačini in tako osvojili prvi prehodni pokal, ki ga je poklonila Zadruga kraška banka Opčine. Sledila je še odbojarska tekma »za hec« mešanih ekip gojencev, gojenk in vzgojiteljev. Tudi v tej tekmi so zmagali gostitelji.

Ob tej priložnosti so Tržačani obiskali Zvezno gimnazijo za Slovence, Dvojezično trgovsko akademijo, knežji kamen,

Gospo Sveto, si ogledali Minimundus in Reptilium in seveda mesto Celovec.

Mlade so spremljali vzgojitelji Erika Ukmar, Gorazd Pučnik, ekonom Walter Ukmar in ravnatelj Edvin Švab. V Celovcu jih je s svojimi sodelavci pristrčno pozdravil ravnatelj Jože Blajs.

Vzdušje ob obisku je bilo prijetno, kar je gotovo vzpodbuda za nadaljnja srečanja.

Osrednji odbor skupnosti partizanov je ob 50-letnici zmage nad nacifašizmom na seji v Ljubljani razpravljal o poskusih rehabilitacije slovenskega kvislinštva in izničenja narodnoosvobodilnega boja in s tem v zvezi sklenil sledečo izjavo:

Protest

zoper ravnanje desničarskih krogov, ki neprestano zahtevajo formalno spravo s tistimi, ki so med vojno in vseskozi doslej terjali legalizacijo narodnega izdajstva in izničenje narodnoosvobodilnega boja. Ta naš protest utemeljujemo z naslednjim:

MVAC (Milizia volontaria anticomunista = prostovoljna protikomunistična milica), domobranci in njihovi nalogodajci niso bili nikdar razširjeni po vsej Sloveniji, ampak samo po takratni medvojni Ljubljanski pokrajini, katero so najprej zasedli Italijani, kasneje pa Nemci. Slovenski partizani pa smo se borili po vsej Sloveniji in celo zunaj njenih meja in se zato z domobranci in njihovimi sodelavci nima kaj pobotati vsa Slovenija.

MVAC in kasneje domobranci je organizirala katoliška duhovščina Ljubljanske pokrajine, zato jo zadene glavni del krivde za pojav kvislinštva pri nas. To ugotovitev potrjuje dejstvo, da je takratni mariborski škof prepovedal ustanavljanje domobrancev in jih zato Štajerska, Gorenjska in Koroška ter Prekmurje praktično niso imeli. Narodno zavedna katoliška duhovščina iz Primorske pa je imela dovolj izkušenj z italijanskim fašizmom in ni nasedla niti Italijanom niti ljubljanskemu škofu in ne papežu.

Enaka krivda, kot je ustanavljanje vojaških enot slovenskih narodnih izdajalcev v Ljubljanski pokrajini, je tudi v tem, da ti izdajalci, v civilu ali uniformi, niso samo zapirali in ubijali zavedne Slovence, ampak so jih ovajali prvemu in drugemu okupatorju (Italijanom in Nemcem) in s tem nase prevzeli vsaj so krivdo za vse trpljenje in smrti desetstisočev na streliščih, v taboriščih smrti in v nemških, italijanskih in tudi slovenskih zaporih. Ali naj se potemtaka še živijo partizani pobo-

tamo v imenu na smrt mučenih rojakov, ne da bi prizadeti del katoliške cerkve in njenih organizacij v Sloveniji in v Vatikanu prej dovolj jasno in javno priznal svojo krivdo in pokazal pripravljenost za popravilo krivic.

Mi, koroški partizani, imamo iz konca druge svetovne vojne posebno izkušnjo z domobranci: na dravskem mostu pri Borovljah je potekalo razoroževanje Nemcev in raznih njihovih sodelavcev nemoteno tekoče in brez težav. Tretji dan po kapitulaciji Nemčije se je ta pretok vojaštva ustavil in kmalu za tem se je pričel strahovit napad iz različnih orožij na tamkajšnjih blizu dvesto slovenskih partizanov. V tem napadu smo začudeni ugotovili, da na nas ne jurišajo Nemci, ampak slovenski domobranci. Del borcev Koroškega odreda in del Bračičeve brigade sta z lahko oborožitvijo skušala zaustaviti napad, vendar jima to ni uspelo, saj je bilo razmerje sil najmanj 1:50. Ti domobranci so že med bitko in zlasti po njej še živče ranjene partizane poklali ter njihova trupla skupaj z že prej mrtvimi partizani pometali v Dravo. To dogajanje so opazovali tudi Angleži in o tem poročali. Ta napad domobrancev in njihovo zverinstvo sta bila hkrati zadnja usluga za njimi stoječim deset in desetstisočim esesovcem in gestapovcem ter seveda vsej nemški vojski.

Očitno pa domobranci niso hoteli sami v izgnanstvo in so ob pomoči duhovnikov iz Ljubljanske pokrajine vzeli s seboj vsaj okrog 6.000 civilistov z družinami na vozovih in peš. Menimo, da so zaradi opisanega zločina tudi Angleži trše ravnati z njimi, ker niso hoteli upoštevati brezpogojne kapitulacije Nemcev in kvislingov 9. maja in so še tri dni po kapitulaciji nastopali z orožjem in morili. Takim in tako prebeglim domobrancem je katoliška cerkev priskrbelo zatočišče v raznih katoliških državah, in to največ v Južni Ameriki.

Vse gornje ugotovitve in razlogi nam narekujejo stališče, da se koroški partizani ne moremo s kvislingi in zločinci dogovarjati o spravi, dokler predstavniki omenjenih nasprotnih strani javno ne izrečejo svojega obžalovanja za vse storjene krivice in zločine. Za zverinsko usmrčene partizane na dravskem mostu pa se nimamo namena spraviti z nikomer.

Osrednji odbor skupnosti koroških partizanov

L. A.

KZ Ravensbrück

Zveza slovenskih žena je prejšnji teden opravila obisk ženskega uničevalnega taborišča Ravensbrück. Med udeleženci je bilo tudi šest nekdanjih jetnic (na sliki) v tem zloglasnem taborišču. O spominskem potovanju bomo poročali.

Gimnazija vabi na akademijo!

V znamenju 50-letnice osvoboditve in 40-letnice podpisa Avstrijske državne pogodbe ter mednarodnega leta tolerance bo potekala letošnja akademija slovenske gimnazije bo v nedeljo, 18. junija, ob 14.30 v celovškem Domu sindikatov na Kolodvorski ulici.

Po enoletnem premoru, lani je bila na sporedu »Carmina Burana«, (pri kateri je sodeloval gimnazijski zbor) se gimnazijska skupnost spet predstavlja s svojim kulturnim sporedom. Nastopila pa bostatudi moški in meša-

ni zbor pobratenega letos SPD »Bilka« iz Bilčova. Težično je spored akademije razdeljen na dva dela. V prvem bojo poleg gostov iz Bilčova nastopili še recitatorska skupina, gimnazijski zbor nižje stopnje in dve instrumentalni skupini: ansambel dijakov in kot poslastica še profesor-ska band »multikulti«.

V drugem delu bodo krstno izvedli musical »Prižgimo luči«. Ta kot glasbeno-igralski prispevek posvečen letu tolerance. Besedila Andreja Kokota, Janka Messnerja, Frana

Milčinskega in Bogomirja Verasa sta uglasbila mag. Roman Verdel in Bruno Petrishek. Izvajali pa ga bojo mešani mladinski zbor gimnazije in člani ansambla »Drava«.

Da akademija ne bo »majhna«, ampak zagotovo zelo privlačna in zanimiva, med drugim napoveduje že samo število 130 nastopajočih. Če še nimate vstopnic, jih lahko naročite v pisarni slovenske gimnazije, tel. 0 46 3/33 3 53 (ga. Marica Flödl), ali pa kupite pri blagajni pred prireditvijo.

P. HENRI BOULAD NA KOROŠKEM

»Ženske so bistven del božjega ljudstva«

Egiptovski jezuit, direktor dobrodelne ustanove Caritas in ljudski misionar, se je na poti po Avstriji mudil tudi na Koroškem. Znan je predvsem po meditacijah in predavanjih, ki so v knjižni obliki zelo razširjena. V Celovcu je imel dan duhovne poglabitve za skupine Katoliške akcije in nedeljsko pridigo v stolnici, v Tinjah referat za ženske in večerno predavanje, oboje je bilo dobro obiskano. Postavlja se pred-

vsem na stran zatiranih, revežev, trpečih in poskuša vzpodbuditi aktivnost laikov v Cerkv. »Kristus ni nek slavni kralj, zame je Kristus Bog, ki je postal človek, da bi z nami trpel«, so bile njegove besede, ko je v večernem referatu razlagal »logiko križa«. Ženskam je okrepil samozavest ob poudarku čudovite vloge materninstva in načelne enakopravnosti tudi v Cerkv, »kot je ženskost bistveni del človeštva«.

Pravočasno ob nastopu avtorja je izšla tudi prva njegova knjiga v slovenščini: **Božji sinovi, božje hčere – eksistencialna religija, ki jo živimo**. Prevedel jo je Alojz Angerer, izdala pa Mohorjeva založba v Celovcu. Knjiga vsebuje štiri predavanja o smislu življenja, o božjem odnosu do stvarstva in človeški medsebojni ljubezni. Božja ljubezen je kakor materina ljubezen, ki se poveča, ko se razdeli, naš odgovor pa je hvaležnost in dejavna

ljubezen, to je pomoč vsem, ki nas potrebujejo.

P. Boulad najde neposredno pot do človeka, ker pozna dejansko življenje in se trudi, da bi vsakega človeka spet povezal z Bogom, ki je njegov izvor in cilj. Morda ga zato ženske bolj razumejo in cenijo, ker se upa spustiti v svet čustev in dojemati celostnega človeka. Bistvo religije je po njegovem predvsem dejavna ljubezen.

L. A.

ŠENTJANŠKI BISER

» k & k center« s širokim dometom je odprl vrata

»Komunikacija« je čarobna beseda sodobnega hladnega tehnologiziranega sveta. V sozvočju in soglasju z besedo »kultura« pa dobi pozitivno in plemenito pomensko globino ter socialno in medčloveško dimenzijo. Vse to izraža toplino, domačnost, varnost, prijetnost in družabnost. Takšen center dobrega počutja, kulture in komunikacije je na pobudo Slovenske prosvetne zveze in ob vnetem sodelovanju krajevnega Slovenskega prosvetnega društva in domačinov zrasel v Šentjanžu v Rožu.

To je center »k & k – kultur in komunikacija« v prostorih nekdanje vaške šole in poznejše Intermerkatorjeve konfekcijske delavnice.

Pomemben dan

V soboto, 10. junija, zvečer je komunikacijski center v Šentjanžu slovesno in na široko odprl svoja vrata in temu primeren je bil tudi obisk občinstva. Prišli so slovensko in nemško govoreči, navadni smrtniki in zastopniki političnega, kulturnega in izobraževalnega življenja, prišlo je mlado in staro, moški in ženske. Geli Schellander, ki je v uvodnem miselnem snopu poudarila potrebo po komunikacijskih prostorih za krajevni in nadregionalni kulturni razvoj, je med gosti pozdravila bistrškega župana Huberta Gradeneggerja, slovenska državna sekretarja Jožeta Ostermana (kultura) in Petra Vencelja (zamejstvo in zdomstvo), predsednika KKZ Janka Zerzerja, Franca Wedeniga, deželnozborskega poslanca Dietmarja Wedeniga kot zastopnika kulturnega referenta Ausserwinklerja, generalnega konzula Jožeta Jeraja, slikarke Zorko L-Weissovo ter etnologa Bogataja in druge.

Govorniki so brez izjeme pohvalili zamisel dialoga in srečanja, ki ji ji je center »k & k« zavezan.

Predsednik SPZ Gustav Brumnik je predstavil center in njegov pomen za razvoj kulture v tem deželu dvojezičnega ozemlja in posebej poudaril, da bi brez denarne podpore Republike Slovenije ter avstrijske zvezne vlade bila izgradnja nemogoča. Delež dežele Koroške je bil bolj simboličnega značaja. Vzorno pa da je bilo sodelovanje krajevnega društva SPD »Šentjanž«.

Svoje zadovoljstvo ob otvoritvi novega centra je izpovedal tudi novi predsednik domačega društva Martin Moschitz.

Dietmar Wedenig je odprte hiše imenoval velik trenutek za Šentjanž in prek tega za Rož, kajti v času evropskega dialoga in zbliževanja narodov je tu nastalo novo središče dialoga. Korošci naj so ponosni, da v času medkulturnosti živijo v deželi, kjer govorimo dva jezika. Wedenig je tudi menil, da

Velik interes udeležencev in častnih gostov ob otvoritvi k & k

Duo Margot Sparovc (kitara) in Kristijan Filipič (flavta)

bi prav »k & k center« v Šentjanžu kot vzorna kulturna pobuda lahko dobil v okviru projekta Interreg podporo tudi od EU.

Bistrški župan Gradenegger je čestital v imenu občine in obljubil, da se bo zavzemal za dodatno finančno podporo dežele.

O polhih in veselju

Državni sekretar za Slovence po svetu Peter Vencelj je v svojem nagovoru spomnil na svoj prvi obisk nekdanje šole, ko so na tedaj neizgrajenem podstrešju še domovali polhi. V »naše splošno veselje«, je dejal, »pa se bojo tu sedaj odvijale kulturne stvari in zadeve, ki jih ni nikoli preveč«. Vencelj je posebej omenil tudi razsežnost povezovanja med obema narodoma, ki jo »k & k« izpolnjuje. Kajti brez te dimenzije in tradicije večjezičnosti in večkulturnosti (sinonim za multikulturnost – op. pisca) bi bila Evropa siromašna.

Državni sekretar Jože Osterman se je odprtja centra »neznanostno veselil«, saj je to dokaz življenjske volje slovenske kulture na Koroškem. Kajti če bomo na severnem jezikovnem območju zanemarili kulturno dejavnost, bo škoda kaj kmalu nepopravljiva.

Razstavi

V »k & k centru« v Šentjanžu, točneje v prvem nadstropju, je tudi stalna etnografska razstava, ki se napaja iz nad 700 narodopisnih predmetov, zbranih po nalogu SPZ takoj po drugi

svetovni vojni. S tem je center postal tudi prvi koroško – slovenski etnografski muzej, urejen po sodobnih muzealnih kriterijih. Naslov razstave, ki jo je pripravil etnolog Janez Bogataj, je »Odkruški koroške dediščine«. Brez tiste »solzavosti srca«, ki smo je sicer vajeni na takih otvoritvah, pač pa zelo kleno je diplomirani etnolog Janez Bogataj predstavil muzej in njegov namen in svoj nago-

vor zaključil z besedami: »Blagor Evropi 21. stoletja, da ima take domove, in da to ne bo Evropa polhov, ki podnevi smrčijo, ponoči pa rogovilijo«.

Cene Avguštin iz Kranja pa je predstavil delo slikarke Zorke L-Weissove, ki ima v centru pod geslom »Od začetkov do sedaj« doslej najobširnejšo retrospektivno razstavo svojih del. Med drugim je dejal, da »na videz abstraktno slikarstvo

Zorke Weissove že od vsega začetka skriva v sebi močne subjektivne kot tudi realistične elemente ..., da svet, ki ga umetnica oblikuje, sestavlja okolje, v katerem živi: ograja v njenem vrtu, streha v soncu, zorana njiva, drevesa v gozdu, oblaki na nebu, obrežje reke, stopinje v snegu ..., Zorka Weiss se ne sprašuje o bistvu predmeta, zanima jo predvsem njegova pojavnost v določenem trenutku svetlobne in barvne situacije«.

Za primerno plemenit glasbeno-instrumentalni okvir so poskrbeli šentjanški tamburaši pod vodstvom Vere Kunčič in Lize Moschitz ter duo Margot Sparovc (kitara) in Kristijan Filipič (flavta). Liza Müller-Hedenik pa je pripravila prigrizek najboljših sorte, tako da si je lahko vsakdo privezal dušo (in si jo tudi je).

Vremenske burke v nedeljo pa so preprečile, da bi lahko izpeljali predvideni program. Domačini pa si priložnosti ogleda doma niso pustili vzeti in so po maši prišli v »k & k center« in ga sprejeli za svojega. Kaj lepšega se pobudnikom centra ni moglo zgoditi.

F. W.

Etnografsko razstavo je pripravil prof. Bogataj

OBCNI ZBOR SPD ŠENTJANŽ

Na krmilu mladi Moschitz

Samokritično, vendar z dokajšnjo mero optimizma, so v Šentjanžu v Rožu ugotovili, da sicer niso dosegli vsega, kar so si zastavili v programu leta 1990, vendar dejavnost kaže na pozitiven razvoj kulturnega delovanja. Bilanca kaže, da je društveno delo v zadnjih letih močno poraslo.

Poslopje stare šole in sedanjih k & k že od leta 1992 nudi večstranske (prostorske) možnosti za kulturno delova-

nje, to pa je pomembna pridobitev za šentjanško društvo, saj se je prav v tej hiši največ dogajalo, lahko bi celo rekli, da je mlajša generacija prostora že kar posvojila, saj se tam skorajda dnevno srečuje.

Na občnem zboru v četrtek, 8. junija, v prostorih k & k so šentjanščani s ponosom in kar zadovoljni napravili bilanco svojega kulturnega dela v zadnjih letih. Uprizorili so tri samostojne gledališke predstave, Lipušev »Mrtvo oznanilo«, »Drežanje v kamen« in »Lumpacija vagabunda«. Z »Mrtvim oznanilom« so gostovali tudi na mednarodnem festivalu v Liegeu v Belgiji, z »Drežanjem v kamen« pa na mednarodnem festivalu na Sardiniji. Poleg tradicionalnih prireditev z novoletnimi koncerti in z vaškimi prazniki so v svoje društveno delo vnesli tudi nekaj novih impulzov: v prireditvenem koledarju najdemo go-

stovanja z renesančno madrigalno komedijo (Hortus musicus iz Celovca), gostovanje glasbene skupine »Die Interpreten« iz Bavarske, »All Capone Štrajh trio«, jazz-večer z »Les Trois Arts« in izobraževalni večer o problematiki beguncev. Zelo razveseljivo pa je, da je pred enim letom prišlo do poživitve dela tamburaškega ansambla. Z novim mentorjem, strokovno usposobljenim učiteljem iz Slovenije, se je le-tos že predstavil z glasbeno pestrim programom na prepričljivo dobrem nivoju.

Na občnem zboru pa je prišlo tudi do generacijske menjave v vodstvu društva. Dolgoletni in zaslužni predsednik Hanzi Weiss je predal posle v mlajše roke. Za novega predsednika je bil izvoljen mladi in agilni Martin Moschitz, kateremu v odboru sledijo v drugih funkcijah v večini prav tako mladi kulturni delavci. Starejši pa ostajajo še vedno dejavni, v razširjenem odboru bodo v oporo mlajši generaciji.

J. M.

Z leve: Jean Baptiste Mathieu, Janko Tišler, dr. Peter Gstettner, minister Caspar Einem in dr. Michael Ausserwinkler

Minister Caspar Einem

Odstrta zavesa molka in pozabe

Petdeset let je moralo preteči, da se je na koroški strani Ljubelja zbrala smetana koroškega političnega življenja, da je na spominski manifestaciji spregovoril zvezni minister, da se je zbrala velika množica ljudi, da so nekateri taboriščniki prvič po pol stoletja stopili na avstrijska tla, da se je v njih nekaj premaknilo v spoznanju, da tudi Avstrija začneja »prebavljati« svojo preteklost.

Doslej je samo skromna spominska tabla na portalu predora slučajnemu potniku, kateremu se je morda pokvaril avto, nakazala, da je bila tu nekje podružnica zloglasnega koncentracijskega taborišča Mauthausen. Kje, kako, zakaj, koliko je bilo v njej taboriščnikov, kako so trpeli ... itd., ni vedel skoraj nihče, razen preživelih in pa seveda njihovih rabljev, ki pa so seveda molčali. Čez taborišče se je takoj po porazu nemškega nacizma začela plesti koprena skrivnosti, se debelila in ga končno skoraj neprodušno prekrila. To je koroškim politikom, predvsem tistim, ki so precej vedeli in so po vojni postopoma spet prevzemali vodilne položaje, najbolj ustrezalo. Neprijetno je najbolj izriniti iz zavesti. Ogrinjanje v ovčje runo, velikodušno prevzemanje vloge žrtve, razglasjanje za otok blaženih je trdnost odeje molka samo še krepilo. Nekateri pa so vedeli, toda kdo bo brskal po neprijetnem in od oblasti nezaželenem!

»Nič ni tako skrito, da ne bi postalo očito!« pravi star pregovor. In res, resnica je začela prodirati na dan. Francoski jetnik Lacaze je izdal knjigo o trpljenju na Ljubelju predvsem iz francoskega vidika, takratni civilni delavec pri gradnji predora inž. Janko Tišler je nad

Moderatorja prireditve dr. Gstettner in dr. Sturm

dvajset let zbiral dokumentacijo o skoraj dveletnem delovanju taborišča na južni in severni strani in precej gradiva odstopil tržiškemu muzeju, na slovenski strani so vsako leto potekale spominske proslave ob osvoboditvi jetnikov južnega taborišča, za koroško stran pa je Josef Zausnig začel odkrivati skrivnosti in jih kot diplomsko delo izdal pri založbi Drava.

Na celovski univerzi se je ustanovila iniciativna skupina Aktiv Mauthausen Kärnten-Koroška pod vodstvom prof. Gstettnerja in vanjo pritegnila širši krog sodelavcev in organizacij (tudi ZSO – dr. Sturm). Velik uspeh je bila njena razstava o pozabljenem severnem taborišču v Napoleonstadlu v Celovcu in pa ob njej predstavitev Zausnigove knjige. Tudi Slovenski vestnik že od marca objavlja v nadaljevanjih izvirne iz obširne Tišlerjeve dokumentacije, v pripravi pa je tudi knjiga v slovenskem jeziku, ki jo bo Slovenska prosvetna zveza vključila v letošnji knjižni dar.

Vse te dejavnosti so že v precejšnji meri razkrile za-

molčano resnico in v veliki meri razgibale interes koroškega prebivalstva, na srečo tudi mlajše generacije.

Vrh dosedanjih aktivnosti je bila sobotna spominska prireditev za carinarnico na avstrijski strani z odkritjem spominskih tabel z besedilom o severnem taborišču v štirih jezikih (nemški, francoski, angleški in slovenski) ter s skico taboriščnega kompleksa.

Udeležila se je tudi močna delegacija predvsem francoskih preživelih taboriščnikov, povezanih v organizacijo Amicale de Mauthausen na čelu s tajnikom Jeanom Baptistom Mathieujem, uradno Avstrijo pa je zastopal sam zvezni notranji minister Caspar Einem. Poleg tega je bil prisoten tudi koroški triglavi vrh – glavar dr. Christof Zernatto, namestnik dr. Michael Ausserwinkler in drugi namestnik mag. Karl Heinz Grasser ter boroveljski župan dr. Helmut Krainer.

Odlično pripravljeno prireditev sta v nemškem, slovenskem in francoskem jeziku moderirala dr. Peter Gstettner in dr. Marjan Sturm, nagovore so

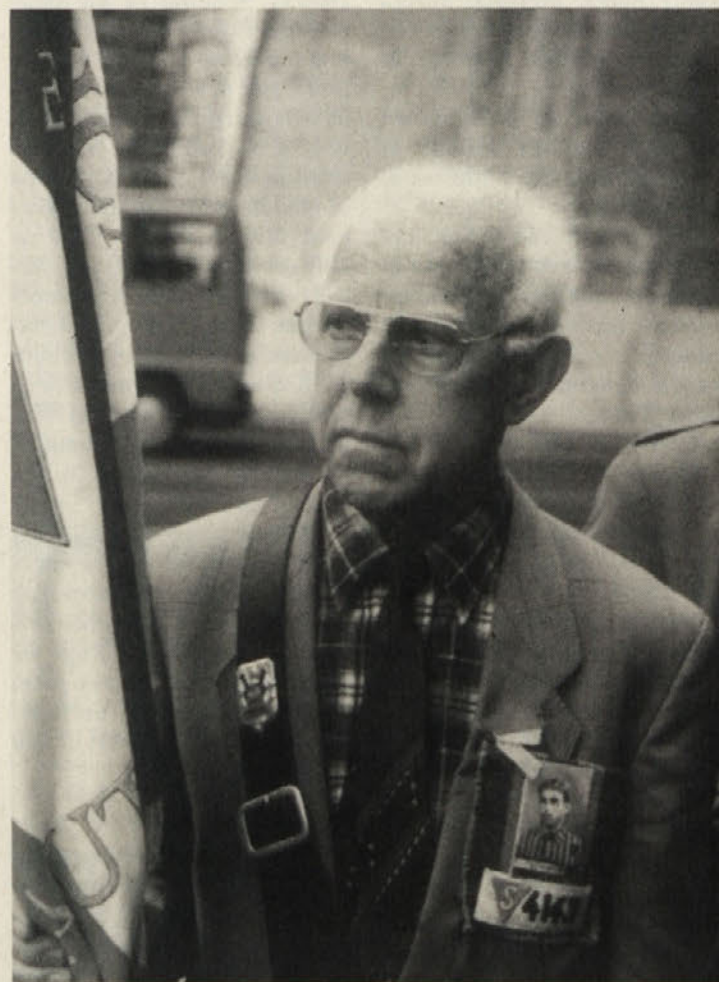

Jean Baptiste Mathieu

opravili boroveljski župan, deželni glavar, tajnik francoskega društva internirancev Mathieu, slavnostni govornik pa je bil notranji minister Einem. Predvsem slednja sta požela veliko odobravanja udeležencev.

Glasbeni prispevek sta bili pesmi Die Moorsoldaten in Oj Doberdob moškega pevskega zbora SPD Borovlje, priložnostno glasbo in avstrijsko himno pa je zaigrala boroveljska godba na pihala »Stahlklang«.

Po končani prireditvi se je minister Einem skupaj s koroškim političnim vrhom udeležil tudi proslave na slovenski strani.

Nekdanji jetnik z zastavo Amicale de Mauthausen

Predsednik Kučan ob polaganju venca na južni strani

Slovenski predsednik je bil jasen in nedvoumen

Ljubelj naj spominja in opominja

Ob začetku spominske svečanosti na avstrijski strani Ljubelja, v neposredni bližini nekdanjega severnega taborišča, sta dr. Peter Gstettner in dr. Marjan Sturm zastavila vprašanje, kako je bilo mogoče, da je bila resnica tega kraja tako dolgo in uspešno zamolčana. Poudarila sta, da pozaba in molk odslej ne bosta več vladala nad tem krajem, kajti prava zgodovina ljubeljskega predora ni zgodovina tehnološkega napredka, ampak najtemnejšega človeškega barbarstva, pri katerem so bili soudeleženi tudi številni Avstrijci.

Minister Einem je najprej opozoril na pomembnost in potrebo, da že pri mladini odpremo posluh za odprta vprašanja in probleme. Treba je storiti vse, da manjšin ne odriavamo na rob družbe, ampak jih vključujemo. Namesto obsojanja ljudi za njihova dejanja je potrebno storiti vse, da do takih dejanj, kot so se zgodila na Ljubelju, ne more priti.

Obsodil je vse tiste, ki ščuvalo k nesoglasju in jim ljudje nasedajo. Einem je dobesedno govoril o »lovcih na podgane« in se vprašal, ali je že spet prišel čas, ko se bojo ljudje bali javno izpovedati svoje mnenje.

Svoj vsebinsko globok nagovor je minister Einem zaključil z mislijo, da trpljenje oseb, ki se jih na Ljubelju spominjamo, ne bo brez pomena, če se bomo v vsakdanu znali pogumno postaviti za vrednote, za katere so oni trpeli.

Koroški deželni glavar Christof Zernatto je po minuti molka dejal, da so gesla »Nikdar več fašizma, nikdar več totalitarizma, nikdar več teptanje človekovih pravic« stalno sporočilo človeštvu, in to kljub grozotam sedanjega sveta. Pozval je na še bolj odločen nastop proti krivicam po svetu in ostro obsodil najnovejše pisem-

ske bombe. Spominska tabla za žrtve koncentracijskega taborišča na Ljubelju naj bo tudi opomin za moralno soodgovornost, kajti tako kot ne poznamo kolektivne krivde, tudi kolektivne nedolžnosti ni. Ob tem se je Zernatto tudi zahvalil vsem, ki so pripomogli, da se je zrušil nacistični režim. Posebej je omenil upor v Avstriji in v Franciji.

V imenu bivših francoskih jetnikov na Ljubelju oz. v taborišču Mauthausen je Jean Baptiste Mathieu izrazil zadovoljstvo, da se nekdanji kacetniki lahko prvič skupno z visokimi avstrijskimi predstavniki na severni strani Ljubelja poklonijo spominu žrtvam izpred 50 let. Ljubeljsko taborišče je bilo zaradi svoje odmaknenosti, gradbišča in lege nekaj posebnega. Tu so domačini, predvsem pa partizani, jasno pokazali svoj odpor do nacističnega režima. Večina jetnikov v tem kacetu so bili nekvalificirani pomožni delavci in so zato morali garati s krampom in lopato, pri tem pa so jih stalno pretepali, bili so sestradani in pomanjkljivo oblečeni, a nacistični režim je od njih zahteval nadčloveške napore.

Zgodovina teh jetnikov ne sme biti zamolčana. Biti mora dokaz borbe za svobodo, ki je sicer priborjena, a vedno znova ogrožena. Svoboda je in ostane naša najvišja vrednota.

Boroveljski župan Helmut Krainer je spregovoril v imenu občine in v obeh deželnih jezikih.

Na slovenski strani, pri spomenu žrtvam kacetov, so slovenski predsednik Kučan, minister Einem, deželni glavar Zernatto in številne delegacije položile vence. Zatem pa je bil ekumenski verski obred. Pri tem je prišlo do neopravičljive neprijetnosti, ko je množica izžvižgala katoliškega duhovni-

ka, ki pa s svojo predolgo pridigo tudi ni pokazal ravno poslušnosti za premražene in premočene ljudi.

Spregovorili so tržiški župan, ki je nedopustno primerjal grozote nacističnega kacetov in izkušnje s komunizmom, deželni glavar Zernatto ter predsednik Kučan.

Kučan je spominsko slovesnost postavil v širok evropski kontekst proslav ob petdesetletnici zmage nad nacizmom in protesta milijonov ljudi proti nasilju. Hkrati je to srečanje označil kot odgovor resnicoljublja tistim, ki želijo iz zgodovinskega zapisa izbrisati poduk strahot, povzročenih človeštvu od fašizma in nacizma, in za nazaj omiliti njuno strašljivo sporočilo. Zlasti to velja za najrazličnejše opravičevanje kolaboracije z nacističnim sistemom. Vendar resnice o medvojnih dogajanjih in kolaboraciji ni mogoče zamolčati ali spremeniti. Kakorkoli je že boleča, je resnica. Zato tudi je boleča in prav zato nam mora biti v opomin. Zlo nacističnega sistema je najbolj izpričano s koncentracijskimi taborišči.

Zgodovinska izkušnja nas uči, da se je zlu treba upreti takoj, na samem začetku in da sodelovanje z njim ni dopustno, ni opravičljivo. Spomin na žrtve nacističnih kacetov pa je potreben tudi zato, da bi lažje presojali nekatera sedanja znamenja, tudi vračanje genocidnega divjaštva na evropska tla, na Balkan. To je dokaz, da človeštvo ni imuno na bacile tega zla.

Večtisočglava množica na slovenski strani je kljub dežju in vetru vztrajala do konca proslave, ki so jo oblikovali še znani recitatorji, pevska zbor in orkester slovenske policije.

Jože Rovšek
Franc Wakounig

Nekdanji taboriščnik št. 10136

Vojaki slovenske vojske na častni straži ob spomeniku ljubeljskih žrtev

Janko Messner

PISMO IZ EKSILA

Erwin Fillafer – naše veliko upanje

Praviš, Jože, da moje spoštovano bralstvo še ni z vsem pomirjeno, češ to, da mu je Avstrija ukradla ti-stega pol milijona, ne more biti pravzrok za njegov nenadni po-beg v eksil.

Priznam ti, da prav sumijo, kajti zbežal sem na pete na gla-vo (skorajda s polnimi hlačami) tisti trenutek, ko je neki širo-koust Haiderjev vajenec v naši deželni vladi o petdesetletnici zmage nad hitlerijo ozmerjal partizane, da so sovražniki Av-strije...

S takimi zadržimi junci ni da bi se človek mojih let bodel. Poglej, izpričano je o meni dvoje: to, da sem Avstrijec, z rojstnim in državljskim li-stom, pa to, s čimer se doslej nikoli nikjer nisem postavljaj, da sem bil (davno pred Gašper-jem in njegovimi tovariši) prvi koroški partizan – od oktobra 1941, z izjavo tov. Jožeta Kne-za-Kolja iz Črne, partizanskega majorja v bitkah na Koroškem, v filmu Rudija Palla in Petra Turrinija o mojem življenju – »Ein Kärntner Heimatfilm«.

V očeh takšnih nevarnih no-vih nacejev, ki žalujejo za Adolfom porazom, sem kot

sovražnik Avstrije na Koroškem dobrodošla tarča za vsa-kršne fašistične manevre.

Vešda nisem nor: ne bom čakal, da me kje za kakim vo-glom pihnejo. Bežal sem vse življenje kakor moji spoštovani prijatelji Meško, Prežih in Ko-smač, prebil prenekatero noč v vojaških samicah («bunkerjih») in civilnih zaporih, pa me tudi zdajšnji eksil ne bo ugonobil. Naj mi moji bralci ne zamerijo ne tega, da sem se po francosko od njih poslovil, ne tega, da jim – iz previdnosti – ne morem sporočiti svojega zdajšnjega naslova v eksilu. V tolažbo pa naj jim sporočim: vsaka nega-tivna reč ima tudi svojo poziti-vno plat, kajti iz eksila, kjer na-tanko spremljam vsa dogajanja ob Dravi in Zilji, svojemu nar-odu lahko iz distance, se pravi mirno in pametno, svetujem marsikaj koristnega ali nujno potrebnega, kakor na primer s pričujočim pismom.

Odkar je rinkolski Domejev doktor medicine naplahtal naše romarje, vdane vsem Marijam tega sveta, s tistimi medžugor-skimi vidci, da menda je tam sonce drugače kakor na Koroškem žarelo, frančiška-nom (ali salezijancem?) pa za-gotovo zlató iz skalovja vrelo, dokler ni celó iz zdajšnjega pa-peža ust zagrmelo: Basta! Nič več v Medžugorje! Torej odkar je moj verni narod zapuščan

kakor kamen na cesti, je ne-srečen, saj ga kar naprej žeja po čudežih.

In glej, ko je Bog slišal o njegovi žalosti, ga je nemudo-ma uslišal: ukazal je koroške-mu peku Erwinu Fillaferu: Pu-sti tiste svoje trapaste žemlje, jih bo namesto tebe že kdo drug mesil, vsajal in pekel, tebe jaz potrebujem, za višje posle: ti boš odslej moj tele-doktor na koroških tleh, ne kakor pred leti tisti mediciner iz Rinkol, ki je nekaj šušmaril z vlaki in av-tobusi, da vse skup ni bilo nič, zdaj bo druga viža zdaj bo tele-vizija pela. Za asistenta ti bom dal v tvojo TELE-ORDINACI-JO priljubljenega Walterja Schiejoklna, pa glej, da kje stakneš še kake viharne troben-tače in bobnarje in kak zmešani zbor, da bo pel bravo in slavo meni in tebi in tvojemu čudež-nemu zdravilstvu, ga ni hudiča, da ga ne bi skupaj pretentala, boš že videl, kaj vse televizija zmore!

Tako je s koroškim pekom govoril sam Bog.

In mu za začetek svetoval, naj se loti podaljševanja nog. No, in ta Fillaferov prvi čudež sem po Schiejoklnovi televiziji s svojimi očmi natanko opazo-val: glasbila so udarila, zabob-nala in zatrobentala, zbor je za-tulil Alelujo, Fillafer pa ukazal Zveličarju »Mein Heiland, be-weise, daß du wirklich da bist,

helf mir, daß ich der alten Frau helfen kann, du siehst ja, alles – also siehst du auch, daß ihr linker Fuß kürzer ist als der rechte... Heiland, hilf, Fuß wachse...« in čedalje glasneje, vse močnejši crescendo: »Fuß, wachse, Fuß, wachse, wachse, wachse...!« In pomisli, Jože, noga ji je zares rasla, rasla, občinstvo pa tulilo, tulilo: »Aleluja, nismo sami, Zveličar je z nami... Aleluja, aleluja! Noga pa je še kar naprej rasla, da je bila nazadnje že malo daljša od ta desne, sem pomislil orkafuks, vrag ga dal možakar-ja, pek je pa prmojduš ta pravi svetnik, nanj se morajo moji ljubi koroški Slovenci obrniti, nanj, pa na nikogar drugega več. Pa naj mu svojo zadevno molitvico že kar s seboj prine-sejo, vse tja k njemu – združeni mešani zbori pa Suški oktet pa selski kvartet pa dobrulski sek-stet, molitvico pa naj mu dvor-ni Inzko od Sinode na sloven-ski jezik postavi, bolj pa kar moj prevod uporabite, ga vam prepustim brez honorarja, ker gre za naš obči blagor, pred-vsem tudi za moje lastne bivanjske interese! Le toliko pazite, da bote peka naučili raz-ločno izgovarjati naše puhšto-be, da ne bo molil »Drci go-bek« namesto »drži gobec«, tu imate pa molitev v mojem slovenskem izvirniku. Prve štiri vrstice so samo za čudodelnika

Fillafera. Prošnjo pa skandirajo vsi navzoči koroški Slovenci v menjajoči se spremljavi združe-nih zborov in šmihelskega in-strumentalnega orkestra:

Fillaferov solo:

*Zveličar ljubi naš,
če Slovence rad imaš,
dokaži Jörgu Haiderju,
da v koš ga dati znaš!*

Prošnja slovenskega koroškega naroda, v zboru:

*Zapri že gobec, Haider,
zapri, zapri, zapri!
Pa vzemi robec, Haider,
pa drži gobec, Haider,
drži, drži, drži,
drži gobec, Haider!
Zdaj in vekomaj!
Zdaj in vekomaj!
Aleluja. Aleluja.*

Seveda morate pacienta zdaj in vekomaj s seboj povabiti. Mož je pogumen videc, volitve so pred durmi, grem staviti kolikor kdo hoče, da bo rad pokleknil pred svetniškega moža, saj je tudi pred papežem padel na ko-lena. Pa v Dravo skočil, kamor si še noben hauptman ni upal. In če bo to, celo vašo mašo Schiejokl spet na televizijo vzel, mi, Jože, sporoči, kdaj jo lahko vidim.

Želim iz vsega srca, da bi se vam to romanje dejansko iz-plačalo, pa vas prisrčno po-zdravljam,

vaš zvesti Eksulant

33. MATURA NA SLOVENSKI GIMNAZIJI

Skoraj popoln uspeh maturantov

V imenu ZSO je maturantom čestitala podpredsednica Sonja Wakounig

Med 7. in 9. junijem je k zre-lostnemu izpitu na slovenski gimnaziji pristopilo 30 ma-turantov in maturantk iz obeh razredov. Izpiti so potekali pod vodstvom dv. sv. dr. An-tona Feiniga, razredničarki osmih razredov pa sta bili prof. Hema Cesnovar (8.a) in prof. dr. Maria Niemetz (8. b).

V 8. a razredu (gimnazijska smer z latinščino) je uspešno opravilo maturo vseh 19 os-mošolcev. Med njimi so bili trije odličnjaki (Tanja Domej s sami-mi prav dobrimi ocenami in do-bitnica prehodnega Tischlerjevega pokala, Janko Partl in Tamara Woschitz), sedem kandidatov oz. kandidat pa je maturo opravi-lo z dobrim uspehom, in sicer

Natalija Friedauer, Magdalena Kulnik, Katja Malle, Nataša Oraže, Štefan Sima, Nada Ul-bing in Mirjam Wrolich.

V 8. b razredu (mešana gim-nazijska in realno-gimnazijska smer) jih je od 11 osmošolcev maturo uspešno opravilo deset. Od teh je z dobrim uspehom maturiral Rok Kokol.

Skupno je doslej slovensko gimnazijo zapustilo 1247 ma-turantov in maturantk.

Po opravljeni maturi sta v petek, 9. 6., obe osrednji orga-nizaciji povabili maturante na sprejem v Mohorjevo, zvečer pa so se po razdelitvi spričeval in zahvalni božji službi vsi ab-solventi veselili svojega uspeha pri valeti v Modestovem domu.

PRANČIČ V GALERII ROŽEK

Telovadba in likovnost

Že v šolski dobi sta mu bila ta dva predmeta, telovadba in li-kovnost, najljubša. Uspešen je bil v obeh. Ko pa se je moral odločiti za bodoči poklic, je kot težišče izbral slikarstvo, medtem ko ga športna dejav-nost – in to predvsem tek, ohranjanje žilavega in svežega za zahtevno kreativno delo.

Ivo Prančič, ki je te dni praznoval svoj 40. rojstni dan, živi kot svobodni umetnik v

Ljubljani. Pred kratkim je bil izbran v desetčlansko skupino slovenskih likovnikov, ki bodo svoja dela predstavili pariški javnosti. Nato bo ta reprezenta-tivna razstava na ogled še v drugih evropskih mestih.

Prančičeva posebnost je or-ganiziran proces dela brez do-ločene namembnosti. V proces-u slikanja in kolažiranja pride do realizacije objektov, ki jih v naravi ni, ki pa vendar zbujajo

gledalcu mnogo asociacij. Nje-gova barvna paleta je temna, v težki zgoščenosti, spominja na barve zemlje. Tako nastajajo dramatične slike, ki nekako same v sebi mirujejo. Nekakšna posebnost Prančičevih slik je, da jih lahko obračaš na vse strani, ne da bi pri tem nastal vtis demontaže likovne izpovedi.

Ivo Prančič – slikarska dela. Galerija Šikoronja Rožek 1. večer v 2. ciklu »približeva-nja«, posredovanje umetnosti. V soboto, 24. 6. 1995, ob 10. uri

Janja Zikulnig

LJUBLJANA–RAVNE–PLIBERK

Srečanja učencev glasbenih šol

Tudi letos so se učenci Glas-be-ne šole na Koroškem udeležili raznih srečanj, na katerih so skupaj z vrstniki nastopali na koncertih.

V petek, 19. maja, so učenci iz Slovenije in Avstrije pokaza-li svoje znanje na 13. srečanju mladih slovenskih glasbenikov (iz Italije se ga niso mogli ude-ležiti, ker njihovi učitelji že štiri mesece niso prejeli plač), in sicer v veliki dvorani Sloven-ske filharmonije. Glasbeno šolo na Koroškem so zastopali Mir-jam Blažej, Armin Boštjančič, Samo in Sandra Lampichler, Simona Steharnig, Angelika

Polesnig, Janja Tomažej, Samo Wakounig in Marko Kargl.

Podobno se že nekaj let sreču-jejo učenci glasbenih šol Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec in Glasbene šole na Koroškem.

V sredo, 24. maja, so učence gostili Ravenčani. Na srečanju so se z naše strani glasbeno predstavili Lucija in Aleksander Hafner, Mirjam Kap, Marjana Mlinar, Mateja Kerbitz, Jasmina Gutovnik, Marjeta Maraž, Nad-ja Wakounig, Danijela Writz, Susanne Klade, Elizabeta Kont-schitsch in Samo Wakounig.

Učenci GŠ Slovenj Gradec pa so skupaj z učenci GŠ na

Koroškem nastopili v sredo, 31. maja v hotelu Breznik v Pliberku. Tokrat so nastopili Ana in Kristina Telič, Marko Perč, Marjana Mlinar, Mirjam Kap, Susanne Klade, Romy Perč, Mateja Kerbitz, Verena Gregorič, Marjeta Maraž, Šte-fan Pečnik, Rebekka Messner, Edith Zechner, Tatjana Kuež-nik, Matej Hudl, Magda Zidej, Tomaž Ogris, Elizabeta Kont-schitsch in Katja Mandl.

Nastop vseh učencev je bil zelo kakovosten in dobro pri-pravljen. Kljub mladim letom GŠ na Koroškem dosegajo nje-ni učenci visoko raven znanja. Koncerti potrjujejo prizadev-nost učiteljev in pridnost in na-darjenost učencev.

J. H.

OBISK AVSTRIJSKIH NOVINARJEV

Slovenija – cukrček na sončni strani Alp

Skupina koroških in salzburskih novinarjev je na povabilo slovenskega generalnega konzulata v Celovcu pred nedavnim obiskala Slovenijo. Med njihovimi političnimi sogovorniki so bili podpredsednik vlade in minister za gospodarstvo dr. Janko Deželak, državna sekretarka Vojka Ravbar, zunanji minister Zoran Thaler, državni sekretar za turizem Peter Vesenjaj in vodja urada za informiranje dr. Borut Šuklje ter direktor Mercatorja Živko Pregelj, bivši podpredsednik zadnje skupne jugoslovanske vlade. Slovenija se je novinarjem predstavila kot država, ki poporodne težave in probleme osamosvajanja ter s tem v zvezi uveljavljanja na svetovnih političnih odrih in gospodarskih tržiščih rešuje dokaj profesionalno in s potrebno ter primerno mero samozavesti. Obenem pa je ta dežela na sončni strani Alp prav za Koroško in Avstrijo pomemben gospodarski in resen politični partner oz. sosed z jasno evropsko usmeritvijo.

Vse bliže EU in NATO

Gospodarskemu ministru dr. Deželaku se je na obrazu poznalo, da je zadovoljen z izkupičkom pogajanj o pridruženem članstvu Slovenije v EU. Pogodba naj bi bila kmalu podpisana, potem pa bo sledila dveletna faza pripravljanja na standarde EU. Do dokončnega vstopa v EU, ki si ga Slovenija želi skupaj z državami višegradske skupine ter s tremi pribaltskimi državami, pa bo morala čakati najmanj šest let. Deželak pa ni skrival razočaranja, da je prav sosed Avstrija z nepomembnimi argumenti pridruženo članstvo Slovenije pogojevala z usodo jedske elektrarne Krško, ki je v polovični lasti Hrvaške in zato Ljubljana o njenem zaprtju niti ne more odločati sama, niti ji trenutna energetska situacija tega ne dovoljuje. Kot je v tej zvezi poudaril vodja informacijskega urada Šuklje, Krško

sodi med najbolj nadzorovane in vzdrževane jedske elektrarne Evrope.

Vzporedno se Slovenija približuje tudi EFTI, s katero prav te dni sklepa sporazum o prostotcarinskem sodelovanju, podobno kot ga je podpisala s Slovaško, Češko in Madžarsko.

O morebitnem zaprtju duty free shopov na mejah z Avstrijo je Deželak menil, da bo Slovenija v tej zadevi ukrepala

vensko-avstrijska, slovensko-francoska in slovensko-kanadska.

Thaler se je omejil na najbolj aktualna vprašanja, kot so to sodelovanje z NATO in pridruženo članstvo v EU. Slovenija želi biti v obeh telesih polnopravna članica. Ponovno je potrdil, da vprašanje slovenske manjšine v odnosih z Avstrijo in Koroško igra prvenstveno vlogo. Avstrija naj bi pokazala

spodletelo, v dobi dejanskega osamosvajanja pa je bila prav v Sloveniji dosežena izredna stopnja soglasja prebivalstva in vseh političnih struktur. Za Slovenijo je bistvenega pomena, da sodeluje na evropskem trgu kapitala, idej in varnosti, navznoter pa podobno kot v Avstriji deluje socialno partnerstvo oz. socialnoekonomski sporazum med vlado, sindikati in gospodarstvom, ki je bil

negativnega sogovornika. Turizem je za Slovenijo izrednega gospodarskega pomena. Glavna smer turistične politike je izboljšanje ponudbe, ne pa naraščanje kapacitet.

»Španovija« s Sparom

S kopico podatkov, ki naj bi dokazali uspešnost podjetja, se je postavil in predstavil direktor delniške družbe Mercator Živko Pregelj. Podatki tega koncerna, ki sodeluje z avstrijskim Sparom, niso od muh. Mercator ima letni promet 1,8 milijarde nemških mark, od tega prigrisopodari 80 % v trgovinah, 10 % s prehrabeno industrijo in 10 % s turizmom in gostinstvom. Zaposlenih je 11000 sodelavcev, vrednost Mercatorjevega kapitala pa je 600 milijonov mark. Mednarodno razsežnost podjetja ne potrjuje le sodelovanje s Sparom, ampak predvsem odpiranje lastnih trgovin v Kijevu, Odesi, Moskvi in v Tirani (Albanija). Mercator pa ne namerava odpirati trgovin v Avstriji.

Sodelovanje z avstrijskim Sparom je Pregelj zelo pohvalil, v kratkem bo Interspar odprl v Celju novo veleblagovnico, Spar pa načrtuje v Sloveniji tudi samostojno trgovinsko mrežo, ki ji bo Mercator pomagal tako, da ji bo odstopil svoje prostore. Kljub samostojnosti bosta Mercator in Spar obdržala skupno nabavo ter izobraževanje kadrov.

Očitno so pri Mercatorju spoznali, da v »španoviji« s Sparom igrajo le podrejeno vlogo. Da bi ta vtis vsaj malce zbrisali in si s tem olajšali dušo, nameravajo v avstrijskih veleblagovnicah Interspara urediti stalno ponudbo »Slovenija gost pri Intersparu«, kjer bi poleg običajne živilske ponudbe in robe predstavljali predvsem biološko hrano vrhunske kvalitete. Kaže pa, da je ta predlog naletel na trda tla oz. na ne preveč odprta ušesa.

Franc Wakounig

Novinarji iz Avstrije na ptujskem gradu

soglasno z določili Evropske unije. Med pereča zunanjetrgovinska vprašanja pa šteje izravnavo trgovinske bilance z Avstrijo, ki je trenutno v razmerju 1:4 v škodo Slovenije.

Pri lastninjenju je Slovenija izbrala kombinacijo notranjih in zunanjih lastnikov. V večjih podjetjih nastajajo skladi (zunanj lastniki), v manjših pa so se odločili za odprodajo zasebnikom (notranji lastniki). Sicer pa država zakone, fiskalni sistem in prenos kapitala že prilagaja evropskim standardom.

Pogovor z zunanjim ministrom Thalerjem se je pričel v znamenju ponudb za izgradnjo savskih elektrarn. Od štirih ponudb je ena samo slovenska, ostale pa so mešane: slo-

potrebno politično voljo pri reševanju odprtih vprašanj, kot so to slovensko zastopstvo na deželni ravni, enakopravnost slovenščine pred uradi, v zadevi dvojezičnih otroških vrtcev in pri sprejemanju slovenskih radijskih in televizijskih oddaj. Sicer pa so odnosi med Slovenijo in Avstrijo dobri.

Slovenija-Beneluks

Posebnost politične in pravne geneze osamosvajanja Slovenije s koreninami v jugoslovanskem kontekstu je nakazal vodja republiškega urada za informiranje Borut Šuklje. Slovenija je že v šestdesetih letih predlagala spremembo Jugoslavije v zvezo držav po modelu Beneluksa, kar pa je tedaj

podpisan pred dobrim mesecem. Sploh se slovenska politika usmerja po sledečih globalnih smernicah: sobivanje v krogu evropskih držav, sodelovanje v okviru evropske in svetovne varnosti ter spoštovanje človekovih pravic. Šuklje je prepričan, da bosta Slovenija in Hrvaška rešili odprta vprašanja, pri čemer bo meja, tudi v Piranskem zalivu, ostala takšna kot je bila ob koncu leta 1990. Pa tudi v zadevi nuklearke v Krškem in pri delitvi deviznih prihrankov in dolgov iz časov skupne države Jugoslavije bo prišlo do konsenza.

Čeprav mlad po letih, je 29-letni državni sekretar za turizem Peter Vesenjaj napravil vtis kompetentnega in prodor-

POGOVOR MADERTHANER-ŠUŠTAR

Gospodarski odnosi in EU

Gospodarski odnosi med obema državama in članstvo v EU so bili glavno težišče ponedeljkovih pogovorov med predsednikoma avstrijske in slovenske gospodarske zbornice, Maderthanerjem in Šuštarjem v Celovcu.

Predsednik slovenske gospodarske zbornice je pogovore ocenil kot dobre, kot so naplošno dobri gospodarski odnosi med državama. V letošnjih prvih treh mesecih sta obe strani izmenjali blaga za 320 milijonov, sploh pa letos pričakujejo rekordno menjavo v višini 1,4

milijarde dolarjev. Slovenski izvoz v Avstrijo pa je v primerjavi s prejšnjimi leti porasel za 56,5, avstrijski v Slovenijo pa za 41,2 odstotka. To da upati, da se bo slovenski zunanjetrgovinski primanjkljaj z Avstrijo, ki je bil lani v razmerju 1 : 2, letos vsaj delno znižal.

Seveda je bilo v središču pogovorov članstvo Slovenije v EU, avstrijska stran je obljubila vso podporo in seznam izkušenj, ki naj Sloveniji olajšajo pot v Bruselj. Podobno podporo sta obljubili tudi Italija in Nemčija, ki sta še pred Avstrijo

najpomembnejši gospodarski partnerici Slovenije. Jeseni bo v Ljubljani tristranska konferenca med Slovenijo, Avstrijo in Italijo o spodbujanju gospodarskega sodelovanja, na Bledu pa bo slovensko-avstrijski pogovor o socialnem partnerstvu.

V zvezi z obsejnimi duty-free-shopi in o njihovi morebitni ukinitvi do leta 1998, kar Avstrija postavlja kot pogoj za slovensko vključevanje v EU, Šuštar ni hotel zavzeti točnejšega stališča in je igral na časovno karto.

SLOVENIJA – EUROPA

Sporazum z EU in EFTA

Danes bosta v Bruslju vodja pogajalskih skupin Slovenije in Evropske unije parafirala sporazum o slovenskem pridruženem članstvu. Svet ministrov držav petnajsterice je namreč na ponedeljkovi seji, potem ko Italija začasno ni imela zadržkov, odobrila sporazum. Z današnjim aktom pa Slovenija še ni polnopravna pridružena članica, saj morajo sporazum potrditi še parlamenti vseh petnajstih držav in seveda tudi Slovenije. Tudi še ni zagotovljena slovenska udeležba na letošnjem vrhu Evropske unije, ki bo ob koncu junija.

Pretekli torek pa je slovenski minister za gospodarstvo Janko Deželak v Bergnu na Norveškem podpisal sporazum z evropskim združenjem za prostotcarinsko sodelovanje EFTA, ki bo postal veljaven že 1. julija. S tem bo Slovenija v države EFTE (Islandija, Norveška, Liechtenstein, Švica) izvažala brez carine, zanjo pa bo veljal brezcarinski uvoz za 59 odstotkov blaga iz teh držav. Z vključitvijo v EFTA se je Slovenija tudi po tej poti močno približala vključitvi v Evropsko unijo.

PRIREDITVE

SOBOTA, 17. 6.

- ROŽEK, pri Rodarču (Valentinič) na Ravnah pri Rožeku
13.00 do 17.00 Oblikovanje gline, tečaj; vodi Nežika Novak
- OBIRSKO, pri Kovaču – MoPZ »Valentin Polanšek«
20.00 Koncert in ples; nast. MoPZ »Valentin Polanšek« in Smrtnikovi fantje z Jezerskega. Za ples igra ansambel »Obzorje«
- RADIŠE, v kulturnem domu – SPD »Radiše«
20.00 Je zemlja naša last?; režija Marjan Bevk, gostuje gled. skupina KPD Šmihel
- ŠMIHEL, v ljudski šoli
20.00 Bistriški kulturni dnevi, nast. MePZ Gorotan, Vokalensemble Carinthia, Trio Woschitz
- ŽVABEK, na Suškem gradu – KPD »Drava«
20.30 3. mednarodno srečanje oktetov »Suha 95«; nast. Doppelquartett Maltshachersee, Slovenski oktet, Ženski oktet Brestanica, Oktet Hermann, Oktet Suha; VOX iz Pliberka, povezava Mira Grötschnig-Einspieler. Ob slabem vremenu bo prireditve v gostilni »Motschulablick«

NEDELJA, 18. 6.

- SELE-KOT, v ljudski šoli – Občina Sele, ljudska šola
11.00 Dan odprtih vrat ljudske šole Sele-Kot
- ŠENTJAKOB, v farni dvorani – Društvo upokojencev
14.00 Kulturna prireditve z družabnim srečanjem
- CELOVEC, v veliki dvorani Doma sindikatov – ZGS
14.30 Šolska akademija Zvezne gimnazije za Slovence
- DOBRLA VAS, v farni cerkvi – SPD »Srce«, farni svet, Singgemeinschaft
20.00 Musik des Mittelalters – srednjeveška glasba; nast. Hortus Musicus

SREDA, 21. 6.

- TINJE, v Domu
19.30 Igra z ognjem – uvod v problematiko uničenja okolja, pred. dr. Hubert Požarnik, Ljubljana

ČETRTEK, 22. 6.

- TINJE, v Domu
19.30 Nas tretji svet še potrebuje? Predava dr. Gerhard Bittner.

PETEK, 23. 6.

- CELOVEC, na dvorišču Mohorjeve
18.00 97. Rock ob meji; sodelujejo: ALI EN (Ljubljana), BEN-ZOL (Celovec), ORANGE BABOON (Gradec)

SOBOTA, 24. 6.

- VELIKOVEC, Neue Burg – ORF, urad za nar. skupnost, SPZ, KKZ itd.
20.00 Singen für gelebte Nachbarschaft; nast. Madrigalchor Celovec, MePZ Lipa Velikovec, Gem. Chor Grebinj, MePZ Danica Šentprimož, AGV Volksliedchor Kühnsdorf, Obirski ženski oktet, Südkärntner Geigenmusik; vodita Danica Urschitz in mag. Hans Mosser

NEDELJA, 25. 6.

- ŠKOFIČE, dvojezični otroški vrtec
13.30 Slovesna prireditve ob 10-letnici – sodelujejo domači zbori, otroci ljudske šole in vrtca, Marjan Hinteregger, gl. skupina Šukar – prodajna razstava, fotografška razstava
- PODPECA, pri Peršmanu – Zveza koroških partizanov
14.00 Tovariško srečanje demokratov in antifašistov s slovesnostjo ob 50-letnici zmage nad nacifašizmom
- BOROVLEJE, v mestni hiši – SPD »Borovlje«
15.00 Slavnostna prireditve ob 90-letnici SPD Borovlje in 125-letnici slov. kat. konstitucionalnega društva

PONEDELJEK, 26. 6.

- TINJE, v Domu
20.00 Niz predavanj »Evropska unija in mi«: EU – podpore za koroške občine – možnosti in težave;

TOREK, 27. 6.

- TINJE, v Domu
19.30 Posledice spremembe podnebja v srednji Evropi, pred. dr. F. Stockinger

SREDA, 28. 6.

- TINJE, v Domu
19.30 Ozonska luknja in ultravioleto sevanje v Alpah; pred. dr. F. Stockinger

PETEK, 30. 6.

- ŠENTJANŽ, k&k – Slovenska prosvetna zveza
20.00 Predavanje »Kako naj bi živeli s kulturno dediščino v sodobnem svetu«; predava prof. dr. Janez Bogataj

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na osrednjo prireditev

tovariško srečanje

demokratov
in antifašistovv nedeljo, 25. junija,
ob 14. uri pri Peršmanu
v Podpeci nad Železno
Kaplo.Srečali se bomo proti-
fašisti in demokrati
iz Avstrije, Italije
in Slovenije.Naše letošnje srečanje
bo v znamenju 50-letni-
ce zmage nad nacifašiz-
mom in 50-letnice zloči-
na pri Peršmanu.
Sodelovali bodo recita-
torji, pevski zbori in
govorniki.
Nato družabnost.Kmečka izobraževalna
skupnostPoljedelstvo brez ke-
mije? (Koruza, žito,
alternative)Termin: predvidoma
8. julija popoldne,
obhod njiv na dveh
kmetijah v okolici
Velikovca.Število udeležencev je
omejeno! Prijave najkas-
neje do ponedeljka,
26. 6., na KIS,
tel. 0463/54 8 64.

SREČANJE MATURANTOV

razredov 8a/8b –
leta 1975
od 1. 7. do 2. 7. 1995
s pričetkom ob 18. uri
Kraj: Penzion Krona, Zgor-
nja Lipnica pri Radovljici
Micka in Nanti Olip

VABILO

na srečanje maturantov
8.a razreda 1969/70,
17. junija 1995, ob 14. uri
v Volkskeller – Stüberl
v Celovcu
Seveda lahko pripeljete
tudi svoje družinske člane.
Lojz Popotnig

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA

Jezikovne počitnice 1995

od nedelje, 2., do sobote, 22. julija 1995

v osnovni šoli Grm v Novem mestu

Jezikovne počitnice so namenjene mladim od 10. do 16. leta.
Cena: 4500 šilingov.

V ceno je vključeno:

- tri ure pouka dnevno (razen ob sobotah in nedeljah)
- skrbno izdelan učni program, prirojen potrebam otrok
- polna integracija v vestno izbrani družini z otroki v isti starosti
- ves čas tečaja oskrba in pomoč našega spremljevalca
- spoznavanje dežele in ljudi na kratkih izletih
- možnost za šport in razvedrilo, srečanja z mladimi
- prevoz v Novo mesto in nazaj

Prijave sprejema Krščanska kulturna zveza,
10.-Oktober-Str. 25/III, 9020 Celovec, tel. 0 46 3/51 62 43.

Nastopi Glasbene šole

Ponedeljek, 19. 6., ob 18.30
v Borovljah pri Cingelcu
Torek, 20. 6., ob 17.30
v farnem domu v Selah;
ob 19.30
v farnem domu v Šmihelu
Petek, 23. 6., ob 19.00
nad Posojilnico v Dobri vasi;
ob 19.00
v Modestovem domu
v Celovcu;

Večji zaključni nastopi:

KLAVIRSKI VEČER

v petek, 16. 6., ob 19.00 v
Modestovem domu –
učenci bodo igrali veči-
noma skladbe slovenskih
skladateljev

VEČER PIHAL IN TROBIL

v sredo, 21. 6., v ljudski šoli
v Bilčovsu
ZAKLJUČNI LETNI KONCERT
GLASBENE ŠOLE
v četrtek, 22. 6., ob 19.00 v
kulturnem domu v Šentpri-
možu; soprireditelj SPD
»Danica«.

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA

teden mladih
umetnikov na Rebrciod 24. 7., do 29. 7. 1995
za otroke od 6. do 12. leta.
Prijave sprejema KKZ,
tel. 0463/ 51 62 43.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

obvešča, da je
muzej NOB pri Peršmanu
spet odprt vsak dan
razen ob ponedeljkih
med 8. in 18. uro do
konca oktobra.ZVEZA
SLOVENSKIH ŽENAsporoča, da bo tudi letos
organiziralaletovanje otrok
v PorečuKdaj:
od 20. do 31. julija 1995
Cena:
letovanje vključno s prevo-
zom stane 3.000 šilingov
Prijave sprejema:
ZSZ (Milka Kokot),
tel.: 0463/51 43 00-40

Radio Koroška

SLOVENSKE ODDAJE

- Petek, 16. 6.**
18.10 Kulturna obzorja
- Sobota, 17. 6.**
18.10 Neposredni prenos
iz Trauna – Traun :
SAK
- Nedelja, 18. 6.**
6.30 Voščila, duhovna
misel
18.00 Dogodki in odmevi
- Ponedeljek, 19. 6.**
18.00 Glej na Gurah ena
zvezda sveti...
Neposreden prenos
iz Hodiš.
- Torek, 20. 6.**
18.10 Partnerski magazin
- Sreda, 21. 6.**
18.10 Društva se
predstavljajo
21.04 Srednjeevropski
obzornik

Dober dan, Koroška

NEDELJA, 18. 6.

13:30 ORF 2

PONEDELJEK, 19. 6.

16:20 TV SLO 1

- Pevsko prijateljstvo in skupna želja za boljše sosedstvo botrujeta tudi tretjemu koncertu pod geslom »Zbori pojo za živeto sosedstvo«, tokrat v Velikovcu
- »Zvezda« na temnečem se nebu: slovensko prosvetno delo v Hodišah na novo brsti
- Trije likovniki v treh ambientih: Benetik v Spittalu ob Dravi, Prančič v Rožeku, Kuhar pri Joklnu v Celovcu.
- Model narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani zdaj tudi v »malem svetu ob Vrbskem jezeru«
- Človek je, kar je – Alcat test razkriva živila, na katera človek reagira alergično. Nova shujševalna metoda je predmet nagrajnega žrebanja »Tour kviz 95«
- Vseodločujoča tekma za Slovenski atletski klub v regionalni ligi. Bo uspelo napredovanje v 2. zvezno ligo?

SLOVENSKI VESTNIK

Uredništvo

Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/51 43 00-30, 33, 34 in 40
faks 0 46 3/51 43 00 71.

Usmerjenost lista

seštevek mnenj izdajatelja in urednikov
s posebnim poudarkom na
narodnopolitičnem interesu.

Uredniki

Jože Rovšek, Sonja Wakounig,
Franc Wakounig

Izdajatelj in založnik:

Zveza slovenskih organizacij na
Koroškem, Tarviser Str. 16
9020 Celovec/Klagenfurt
tel. 0 46 3/51 43 00, faks 0 46 3/51 43 00 71

Tisk

Založniška in tiskarska družba z o. j.
Drava, Tarviser Straße 16
9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija
tel. 0 46 3/50 5 66, faks 0 46 3/51 43 00 71

GOSTOVANJE V VELENJU

Nizozemci spet navdušili

Nekako je naključje hotelo, da je bila vzpostavljena naveza in spočetka čisto mala poznanstva z znamenito nizozemsko trojko – Cilka Robek, Ad Hammers in Tonijem Kropivškom, ki so ponovno poskrbeli, da smo v Velenju lahko prisluhnili nizozemskemu petju.

Tokrat je bila to koncertna maša v cerkvi Svetega Martina, kjer je pel cerkveni pevski zbor Sancta Familia iz Brunssuma v pokrajini Limburg na Nizozemskem.

V nabito polni cerkvi je ob maševanju nizozemskega duhovnika zadonela Gounidova Misa brevis v c-molu, slišati pa je bilo tudi kar nekaj slovenskih in nizozemskih pesmi.

Ob koncu pa so pevci zapeli še pred oltarjem najlepšo Marijino pesem v slovenščini, ki jo slovenski verniki pojemo ob vsaki priložnosti. Človek se kar ni mogel načuditi kvalitetni jezikovni izvedbi Nizozemcev.

Dirigent Toni Kropivšek je sicer že tretja generacija slovenskega rodu, vsi ostali pa

Nizozemski pevci v cerkvi sv. Martina v Velenju

so Nizozemci in med njimi sta bili še dve Slovenki, ki sta poročeni z Nizozemcem, a glej šmetna, njuna moža lepo govorita slovensko, celo prevajala sta sprejemne govore.

Po maši je visoki predstavnik mesta Brunssum, gospod Kroke Koos podaril župnijske-

mu Karitasu oblačila v vrednosti okrog 5.000 nemških mark.

Popoldne je skupina obiskala še Kavčnikovo domačijo, kjer jih je sprejel šef muzeja iz Velenja Jože Hudales, pogostile pa so jih Šaleške predice.

Lojze Ojsteršek

Slovenski vestnik čestita:

gospodu Hanziju Gliniku iz Zitare vasi za dvojni praznik; gospe Ani Kropivnik iz Bilčovsa za okrogli jubilej; gospema Pavli Potočnik in Justu Stornig iz Šentjakoba za osebni praznik; gospodu Tončiju Dolinšku iz Celovca za rojstni dan; gospe Antoniji Kosmak iz Globasnice za dvojni praznik; gospodu Alojzu Krištofu iz Šmihela za 77. rojstni dan; gospe Toni Petrin s Kota v Selah za rojstni dan; gospodu Lojzu Kelihu iz Sel za rojstni dan; gospodu Petru Močniku iz Šmihela za rojstni dan;

dan; gospe Antoniji Pernjak z Brega za rojstni dan; gospe Amaliji Vauti iz Repelj za rojstni dan; gospodu Alojzu Krištofu iz Šmihela za rojstni dan; gospe Mariji Nachbar iz Vidre vasi za rojstni dan; gospe Mariji Bučovnik iz Železne Kaple za 92. rojstni dan; gospe Ani Mak iz Encelne vasi za 40. rojstni dan; gospodu Antonu Puclju za 60. rojstni dan; gospe Vidi Brumnik z Obirskega za rojstni dan; gospe Hani Kuchar iz Železne Kaple za rojstni dan, mag. Meliti Trunk iz Celovca za rojstni dan.

Posojilnica-Bank Borovlje

daje v najem stanovanjske prostore v prvem nadstropju v hiši, Postgasse 4, 9170 Borovlje v izmeri 75 m²

Prav tako pa dajemo v najem pisarniške prostore v pritličju v izmeri 130 m²

Interesenti, ki se zanimajo za to stanovanje in pisarniške prostore, naj pošljejo pismo po vpraševanju na Posojilnico-Bank Borovlje, Hauptplatz 16, 9170 Borovlje (tel. 0 42 27/32 35-12).

Pismi bralcev

Enkratno doživetje ob odprtju K & K doma v Šentjanžu in vernisažni del Zorke L. Weiss

Okusno obnovljena stavba stare ljudske šole Šentjanž je odslej namenjena kulturnim kontaktom, odrskim produkcijam in seminarjem.

Kot je predsednik SPZ Gustav Brumnik zagotovil, bo odprt pripadnikom obeh narodov v deželi in tudi preko državnih meja.

V pritličje se je vselil etnografski muzej. Doslej koroški Slovenci svojega še nismo imeli. Torej skrajni čas tudi za to institucijo. Razstavljeni eksponati so tako izbrani, da takoj pritegnejo in zainteresirajo obiskovalca.

Nevidno strokovno vodstvo prof. Bogataja iz Ljubljane in prof. Larcherja iz Celovca pri aranžiranju postane vidno.

Kulturni program mladih tambu-

rašev in glasbenikov, prijetna, nevsiljiva moderacija gospe Schellander, čudovite slike umetnice Zorke Weiss, ki jih je interpretiral prof. Cene Avguštin, vsa ta predstavitev v estetsko preurejenih prostorih ni le prepričala, temveč je bila tudi vrhunski užitek in je hkrati dokazala, da je bil kulturni dom več kot potreben, da bo zajemal kreativni potencial in nudil kvaliteto.

Ker tudi sama organiziram kulturno delo, vem, koliko angažmaja, napornih pogovorov, poti in skrbi je v tem projektu.

Dr. Janku Malleju, Vidi Obid, dr. Gustavu Brumniku in vsem ostalim organizatorjem iskrene čestitke!

Prof. Marica Kulnik

Pozabljeno taborišče na Ljubelju

Ob odkritju dveh informacijskih plošč na koroški in nekoliko čudni proslavi na slovenski strani Ljubelja se zdaj mnogo piše o pozabljenem koncentracijskem taborišču na Ljubelju. Kakor večino stvari v našem življenju je tudi to trditev treba sprejeti relativno. Kajti to taborišče za mnoge deželane nikakor ni bilo pozabljeno in o sebi lahko rečem, da sem se na voznjah proti jugu mnogokrat ustavil ob spomeniku, ker me je vedno znova prevzelo pretresljivo umetniško delo kroparskega kovača Bertondlja.

Vendar ni mi za osebne občutke; opozoriti želim le na dejstvo, da učitelji zgodovine tako na Slovenski gimnaziji kakor tudi na Višji šoli v Šentpetru od nekdanje organizirajo le ekskurzije v Mauthausen, temveč smo vsaj iz Šentpetra šli tudi na Ljubelj in mladino na licu mesta seznanili z nečloveškimi grozodejstvi nacizma.

Tudi na drugi ravni ni manjkalo prizadevanj za obujanje spomina na ljubeljski kacet. Tako je npr.

bila v spominskem letu 1988 na pobudo sveške Kočne v okviru 13. Rožanskega izobraževalnega tedna spomska proslava na Ljubelju, pri kateri so sodelovali rožanski združeni moški zbori, govorili pa je mdr. boroveljski župan dv. sv. Helmut Krainer. Tako pozabljen torej ta kacet gotovo ni, kakor se zdaj prikazuje.

Dr. Janko Zerzer

Povsem se strinjamo z vsebino pisma dr. Janka Zerzerja, da koncentracijsko taborišče na južni (slovenski) strani nikoli ni bilo pozabljeno, a ko govorimo o zamolčanem ali pozabljenem kacetu na Ljubelju, mislimo predvsem na severno (koroško) stran. Prav tu pa so za njim zabrisali skoraj vsako sled in ga tudi uradno zamolčali. Le v katerem učbeniku ga najdete?

Uredništvo

SLOVENSKI VESTNIK

Naš naravni vrt

O kakovosti prsti in gnojenju

Če se odločimo za naravno vrtarjenje, ne moremo mimo dejstva, da je eden od temeljev naravno gnojenje. Pa si oglejmo, kaj je za to značilno. Najprej nam mora biti jasno, da gnojimo zato, da obogatimo prst. Vedeti pa moramo, s čim, kar seveda ni tako enostavno.

Vrtna prst je bogata in rodovitna, če vsebuje vse, kar potrebujejo rastline, da dobro uspevajo v primernem medsebojnem razmerju. Biti mora sposobna zadržati potrebno količino vlage. To omogočajo ilovnate sestavine. Biti mora zračna, da lahko diha tudi korenine. To omogoča pesek in seveda rahljanje.

Rodovitna prst mora biti živa. V njej morajo biti mikro-

organizmi (mikroskopsko majhne rastline in živali), deževniki, strige in drugi prebivalci zgornjih plasti, ki presnavljajo organske snovi iz humusa v mineralne snovi, ki jih lahko usvajajo in presnavljajo samo rastline. Živa je približno pol metra debela plast prsti, ki jo z ozirom na to, katera bitja jo oživljajo, delimo v posamezne niše. V 10 do 15 cm debeli površinski plasti so druga bitja kot v spodnjih plasteh in vsaka po svoje omogočajo dobro počutje rastlin. Z lopatenjem in obračanjem prsti zmotimo naravno dogajanje in s tem tudi naravni razvoj rastlin. Zato prst na vrtu le rahljamo. Kadar pa je vendarle treba prerahljati tudi v globino – na primer, ko obdela-

mo kos ledine – potem napravimo to jeseni, da se življenje v prsti do spomladi lahko spet normalizira.

Vedeti moramo, da o rasti in uspevanju rastlin odloča vedno tista mineralna snov, ki jo je v prsti najmanj. V naravi je to najpogostejše dušik v obliki nitratov. Zato očitno bujno rastejo rastline tam, kjer so živalski odpadki, ki vsebujejo veliko dušikovih spojin. Zato so ljudje že zdavnaj pričeli bogatiti prst z živalskim gnojem. In ker ga nikoli ni bilo pretirano veliko, ni prišlo do nevarnosti, da bi zemljo pregnojili z dušikom. V zadnjem času se to pogosto zgodi zlasti pri uporabi umetnih gnojil, pa tudi pri pretiranem gnojenju s hlevskim

Piše
dipl. biol. Tatjana Angerer

gnojem. Tako pride do kopičenja nitratov v rastlinah. Uživanje takih z dušikom prenasitih rastlin pa pomeni nevarnost za človeka. Ker niso naravna sestavina naše hrane, jih ne »znamo« prebavljati. Spremenimo jih v strupene nitrte in nitrozamine, to pa so snovi, ki lahko povzročijo raka.

Tako se znova potrdi stara življenjska modrost, da tudi preveč dobrega lahko zelo škoduje.

Najbolj naravno obogatita prst kompost in zeleno gnojenje. Kompost lahko obogatimo tako, da štirim delom dodamo en del hlevskega gnoja, tako nastane uravnotežena naravna mešanica hranilnih snovi, ki jih potrebujejo rastline.

Za zeleno gnojenje zasejemo jeseni prazne grede z rastlinami iz družine metuljnic. Najpogostejše z deteljo, grašico ali gorčico (ogrščico) in pustimo, da čez zimo strohne na vrtu.

Vse oblike naravnega gnojenja enakomerno bogatijo prst. Odveč je skrb, da bi rastlinam primanjkovala katerakoli mineralna snov. Za gnojenje z umetnimi gnojili, ki se mu na velikih površinah ne moremo povsem odreči, pa je potrebno temeljito znanje in sprotne kontrole prsti, da ne pride do napak. Brez željenega učinka bo gnojenje žitne njive z velikanskimi količinami dušikovega gnojila, če v prsti primanjkuje fosforja. To je seveda samo primer za razumevanje tega, kar sem za zdravo in uspešno gnojenje vrta želela povedati.

Naravni vrt pa gnojimo tudi s tekočimi gnojili, ki jih lahko pripravimo iz rastlin.

VRATA V II. LIGO ODPRTA

K zgodovinske- mu dogodku manjka še točka!

SAK - VSV 1 : 0 (0 : 0)

SAK: Preschern, Savič (46. Pihorner), A. Sadjak, Zankl, Blajs (56. Eberhard), Wölbl, Smid, Sumberac, M. Sadjak, Petschenig, Lippusch
Gol za SAK: Sumberac

V predzadnjem kolu v regionalni ligi je SAK proti beljaškemu VSV dosegel pomembno zmago.

SAK je v prvem polčasu začel nekoliko zadržano, proti koncu pa je bil vse močnejši in je imel tudi dve ugodni priložnosti, iz katerih pa ni povedel.

V drugem polčasu pa je trener dr. Ramšak Saviča, ki je bil zaradi prestale gripe nekoliko šibak, zamenjal s Pihornerjem, tretjim napadalcem. Ta je precej odprl igro, ki je Beljačanom omogočila lepe priložnosti, katere pa je tokrat zanesljivo preprečil vratar Preschern.

Ob tem pa so se vrstili napadi Slovenskega atletskega kluba in številni navijači, ki so igralce vztrajno in bučno spodbujali, so dokazali, da imajo dobre živce, kajti šele v 80. minuti je padel za vse odločilni zadetek, za katerega sta bila najbolj zaslužna Sumberac in Eberhard, ki sta ob preigravanju zadela nasprotnikovo mrežo.

Eberhard je zadetek opisal takole: »Hkrati sva prišla do žoge. Jaz sem zadel žogo, Sumberac pa mojo nogo in tako se je žoga odbila v pravo smer in se odkotalila v gol. To je bilo pravo sodelovanje.«

Dr. Ramšak: »Danes ni odločalo samo moštvo, veliko zaslug za zmago imajo tudi navijači, ki so nas vseskozi spodbujali in tako moštvu nudili oporo, ki jo je ob tem odločilnem trenutku tudi potrebovalo. Prihodnjega nasprotnika

Trener dr. Ramšak na ramah Lippuscha in Smida, ob strani Pihorner, Eberhard, Zankl

Trauna sicer ne smemo podcenjevati, ker vemo, da se bo boril za vsak meter, vendar sem prepričan, da bomo tudi pri njem uspeli in s tem dosegli naš cilj.«

Odločilna tekma v Traunu

V soboto, 17. junija, mora SAK v zadnji in odločilni tekmi k Traunu. Za prestop v II. zvezno ligo potrebuje sicer le eno točko, kljub temu pa so vsi igralci dokaj optimistični in upajo na zmago.

Kdor želi biti pri tem zgodovinskem dogodku za nogomet koroških Slovencev prisoten, ima možnost, da se popelje v zgornjo Avstrijo.

Za navijače je pripravljen autobus z odhodom ob 12. uri iz Dobrle vasi, 12.15 iz Velikoveca in ob 13. uri izpred kavarne Kosta v Celovcu.

Rezultati zadnjega kola v podligi in v 1. razredu

Bilčovs - Velikovec 1 : 3
Globasnica - Brückl 3 : 6

Bilčovs je tekmovalno sezono

94/95 zaključil na 4. mestu, Globasnica pa na predzadnjem, kar pomeni, da mora za obstoj v podligi odigrati še tako imenovane relegacijske tekme.

Šmihel - Dobrla vas 6 : 0
Sele - Vovbre 2 : 5

Dobrla vas mora v 2. razred, Šmihel je zaključil na 12. mestu, Železna Kapla pa na 6., Selani pa so po končni uvrstitvi na 5. mestu.

Več o poteku prvenstva teh moštev bomo poročali v prihodnjih številkah SV. ■

OBČNI ZBOR KOROŠKE ŠAHOVSKE ZVEZE

Predstavniki SŠZ spet v deželnem prvenstvu

Na občnem zboru koroške šahovske zveze je zastopnik SŠK »Obir« Hanzi Stoßier (levo) prejel listino o prvaku v 2. razredu C-D. Izročil mu ga je predsednik Piber

Koroška šahovska zveza je v soboto v Trgu organizirala svoj 34. redni občni zbor. Glavna točka so bile volitev novega predsedstva. V njem bo tudi prihodnjih dveh letih zastopal interese slovenskih oahistov sekcijski vodja Slovenske športne zveze (SŠZ) Ivan Lukan.

Za predsednika je bil ponovno potrjen inženir Herald Piber iz Trga, podpredsedniki pa so Seppi Gallob (ASKO Bekštanj), dr. Helmut Sommer (Gospa Sveta) in Helga Stangl (ASK Celovec).

Nadalje so delegati razpravljali o morebitni ponovni

uvedbi obvezne ženske deske in dodatne mladinske deske pri ekipnem prvenstvu, še posebej pa je predsednik koroške šahovske zveze izpostavil izredne uspehe mladih koroških šahistk in šahistov na letošnjih državnih prvenstvih.

Kot je znano, so osvojili kar sedem od skupaj dvanajstih državnih naslovov, med njimi tudi šahistka SŠZ Dunja Lukan v kategoriji deklet pod 18 let.

Na Koroškem je trenutno registriranih 56 šahovskih društev oz. klubov z nad 150 moštvi in 1500 aktivnimi igralci.

2. RAZRED E

SAK II zaključil na drugem mestu

Mirko Isopp, Miloš Blajs, Saša Sienčnik, Marko Tolmaier, Lukas Kordes, Dominik Messner, Adrijan Mandl in spredaj Mika Kreutz, Hannes Razdevšek, Hannes Hermansky, Mirko Nachbar in Janko Smrečnik

V svoji prvi sezoni je rezervno moštvo SAK pod vodstvom trenerja Miha Kreutza zasedlo na lestvici izvrstno drugo mesto. Celo sam trener je nad izidom nekoliko presenečen, saj so bili pogoji predvsem v jesenskem delu bistveno slabši.

Mlado moštvo ni bilo uigrano, ni vedelo, kaj ga čaka v trdem tekmovalju, igralci iz prve ekipe, ki naj bi moštvu pomagali, pa tudi niso prinesli pričakovanega.

Miha Kreutz: »Jeseni smo

zaradi prekrškov doma štirikrat izgubili, v igredna sezona pa nam je pokazala, da z dobrim in pridnim delom lahko dosežemo marsikaj. Posebno me veseli, da v igredi nismo izgubili nobene tekme, le trikrat smo igrali neodločeno.

Zelo razveseljivo je tudi, da smo v naše moštvo vključili štiri igralce iz moštva pod 16, kar je predvsem dobro za nadaljnji razvoj moštva, kajti perspektiva mora biti v tem, da iz lastnih vrst dobimo dobre igralce za prvo moštvo.«

Športno ste uspeli, kakšno pa je bilo zanimanje za SAK II s strani odbora in publike?

Odbor SAK se na začetku ni dovolj zanimal za nas in s sekcijским vodjem Mirkom Isoppom sva bila prepuščena bolj sama sebi. Prav Mirku bi se v imenu moštva zahvalil za pomoč, kajti brez njega bi nam zanesljivo ne šlo tako dobro. Kot rečeno, je zanimanje za SAK II naraščalo in kmalu so nekateri spoznali, da nismo le rezervno moštvo, temveč moštvo, iz katerega naj bi v bodoče prišli igralci za prvo mesto.

Gledalcev smo imeli okrog 50 do 60 na tekmo, dosti pa je takih, ki so se ustno pozanimali, kako smo igrali itd.«

Kakšni so načrti za jesen?

»Sicer še nimam nove pogodbe s SAK, vendar računam s tem, da me bodo obdržali za trenerja drugega moštva, zato že delam načrte za jesen. Vsekakor bom potreboval več igralcev, treninzi bodo tudi zahtevnejši, kajti hočemo igrati za prvo mesto in se povzpeti razred višje.«